

YÖN

HAFTALIK GAZETE

BU SAYIDA

**BATILILAŞMA
GERICİLİKTİR**

Yazan :

Prof. NİYAZİ BERKES

PATRİKHANE VE PATRİK ATHENAGORAS

Emperyalizmi n Emrinde !..

OKUYUCU'DAN YÖNE

Köy kadınlarının eğitimi yönünden Köy Enstitüleri

Yıllardır süregelen tartışmalar, eleştiriler, saldırılar Köy Enstitülerini her yönüyle gün ışığına çıkarmıştır artık. Çıkarıcılar gerçikler ne derlerse desinler bu kurumlar bilimsel esaslarla ve Türkiye'nin gerçeklerine uygun, Türkiye'de ve Türk eğitimcileri tarafından yaratılmış, uygulanmış ve geliştirilmiş bir eğitim sistemi olarak gerek yabancılarca, gerek Türk toplumunca kabul edilmiş bir gerçektir. Hatta bu deneme yalnız köy konusunda değil, tüm ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarımızın çözümlemesinde böylelikle yaratıcı ve geliştirici bir tutuma gidilmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. Yalnız, şimdiye kadar yapılan tartışmalarda bu kurumların köy kadınına eğitim yönünden önemli bir rolünde yeteri kadar durulmuş değildir. Oysa konunun bu yönünün Köy Enstitüleri üstüne yapılan genellemelerin de üstünde bir önemi ve özelliği vardır. Bu durum köy kadınının yüzyıllar boyunca sürdürdüğü korkunç yaşamı ile ilgilidir.

KÖY KADINININ YAŞAMI

Türk köylüsü toplum olarak çektiği karamanın doğal bir gereği gibi kuşaktan kuşağa devredilmektedir. Köylerde güne göre bugün köklü değişiklikler olduğu nu sananlar yanılmaktadırlar. Köy toplumunun yaşamı yüzyıllardaki görüntülere göre değil de, toplumsal ve ekonomik değer ölçülerine vurulursa köylü çoğunluğunun dünden daha farklı bir yaşantısı yoktur. Birkaç ailenin az çok ekonomik olarak buharı halkın bütçesini yalnız okuma - yazma öğretme, bir meslek ya da beceri alanından faydası olmayan bir ilköğretimden geçmesi gibi temel sorunları halletmeyen yüzeydeki bu görüntüler iyimser olmak için yeter değildir. Ne var ki, öğrenme, öğrenmeye gelince anlata anlata bitiremediğimiz Köy Kadınları bu kadarcık kıpırdanışlardan bile zerrece yararlanamamaktadırlar. Köyün içine gömüldüğü buca yoluyla, yoksulluğu, geriliği köy kadınına dayanılmaz yaşantısı bütün çıplaklığı ile sembolize etmektedir.

Köyde kadın gecesini gündüzüne katarak erkeğin yanında çalışıp evin geçimine iş gücü olarak da katıldığı halde, en küçük bir ekonomik özgürlüğü yoktur. Doğum yaratıkları içinde anakik görevini akl almıyacak çetin koşullar içinde yapan bir dişidir köy kadını. Buna karşın yine de en iyi ana olarak ayakta durmaya çalışır. Çocukluğunu, genç kızlığını, gelişimci sürmeden geçire gider ömrü. Bir pazar malı gibi alınır, satılır ya da hatıra değeri için. Gönü ne denli yitice olursa olsun, aklı neye ererse erisin, basının, kocasının bütçesidir. Evin açlığı, açlığı kadının sırtının yüküdür ömrü boyunca. Şu güzelim dünyanın nimetlerinden yararlanmadan mutlu bir yeraltı dünyasını özlem için diken diken gider bu kadınlar.

KADIN HAKLARI

Güzel kanunlarımız var. Salort nutuklarında, politikacı ağzında Türk kadını bütün haklarına kavuşmuştur. Özgür mü özgürdür. Seçme seçilme hakkına sahiptir. Kadın erkek göstermezsiniz hal-kim eğitim ihtiyacı karşılanmaktadır. Düşünelim bir kere. Türk kadınlarımız ne kadar şu yaşantıyı sürdürmektedir? Ne kadar bilinçli olarak haklarını kullanabilmektedir? Durum en iyimser yönüyle bile utanç vericidir. Atatürk böyle, mi istemişti, böyle mi emanet etmişti işleri geride kalanlara? Atatürk'ün tüm görüşü incelendiğinde kadın haklarına, kadınların eğitimine, köy ka-

dınların insanca bir yaşama kavuşturulmasına ne denli önem verdiğini gösteren hatlar göze batacak kadar kahındır. Bu kahın hatlar kadının toplumdaki yerinin, özellikle köy kadınının Türk toplumundaki yerinin Atatürk ölümünde saptanmıştır. Nitekim bu gün dayanılması güç yaşantısına karşın Anadolu'yu ayakta tutan gücün temeli yine köy kadınıdır. Ekonomimizin büyük dayanağıdır. Sosyal dokumuzun, kültürümüzün el değmemiş, işlenmemiş bir zenginliğidir. Bu dayanıklı, köklü yığın eğitim görmüş olsa, yaşadığımız bilincine varmış olsa ülkemizin yüzü gülecektir. Ve kadınlar bir yeraltı dünyasının özensiz yerine içinde yaşadıkları dünyanın mutluluğunu görecektir. İşte Köy Enstitülerinin amacında, köy kadınlarını bu anlamda bir mutluluğa kavuşturmak, ülkemize Atatürk'ün özlendiği böyle köklü bir güç kazandırmak açıkça saptanmıştır.

KÖY ENSTİTÜLERİ NE GETİRDİ

O hummalı çalışma yıllarında İsmet Paşa Tonguç Baba'ya demiş ki: «Önce kızları alalım enstitülere. Daha çok alalım. Ne kadar alabilirsek kârdır. Ne olur ne olmaz.» Bu sözde Atatürk kadar köylüye kucaklanmanın içtenliği, gerçekleri görmenin ılerilliği var. Ne var ki, Ata devrimlerini savunurken koskoca bir Osmanlıya karşı koymuştu. İsmet Paşa ise onların kuyrukları ile başa çıkamamış bile bile taviz vermiştir candan sarıldığı bu işte. Sonra da olanlar olmuştur.

Köy Enstitüleri açıldığı zaman köy kızlarının eğitim görmesi için en küçük bir kapı yoktu açık. Gerçi köyün erkekleri de aynı ortak derdin kaskacındaydılar. Ama, erkek çocuklardan çok az da olsa o zaman tek tek bulunan köy ilkokullarında iyi kötü bir ilköğrenim görebiliyorlar, bazıları yakıcı köylerdeki okullardan yararlanabiliyorlardı. Miliyonda bir de olsa ilkten sonra okuma olanağı bulanlar azalmıştı. Ayrıca köylü erkeğin anlata anlata bitiremediği askerlik de bir değişiklik sayırdı hayatında. Hatta, hapishane, mahkeme v.s. gibi durumlar bile onları etkileyecek yenilikler oluyordu bazan. Ama köy kadınının dünyası ömrü boyunca köyünü çevreleyen yıkılsa dağların içiydi. Oteler onun için çok bilinmez yerlerdi. Hatta yerin altında «sahici» dünyasını içinde yaşadığı «yalnız» dünyadan daha iyi tasarhyabiliyor, onunla avunuyordu. Okulu bulunan tek tek köylerde bile kızların okuması zorlanıyordu. Özellikle okulun öğrettiği şey köylü kızın işine yaramadığından, üstelik zamanını aldığından, okul jandarması jandarması gibi sık sık birtakım onlara ilkokuldan sonra köylü istese bile köy kızlarını bağrına basacak, alıp okutacak yatış devlet okulları yoktu. Başka türlü ise köyün en zengini, en akıllısı hiç kimsi okutamazdı. Böylece Köy Enstitüleri açılıncaya kadar köy kadınına dünyası içinde deli kadar sık alacak bir açık kapıdan yoksundu. Örneğin, ben Köy Enstitüsüne girdiğimde 99 köylü olan Alanya ilçesi köylerinden ilkokuldan sonra okuyacak ya birinci ya da ikinci köy kızydım. Tabii, bu yalnız o yıl için değil, köyler köy olabildiğince ilk kez olan bir şeydi. Alanyanın büyük ve gelişmiş bir ilçe olduğunu da hesaba katarsak durumun memleket çapında ki önemi daha iyi anlaşılır.

Enstitülerin açıldığı ilk yıllarda ilkokulu bitirmiş köy kızları bulunamıyordu. O yıllar görevlendirilmiş köy köy dolaşarak köylüleri aydınlatıp kızları okula almak için ça-ba gösteriyorlardı. Köy kadınının eğitimine böylesine yer veren bir devlet tutumu ile işe girişilmiş olması bu kurumlara ayrı bir ön-

nem kazandırıyor.

Köy kızlarının eğitimini böyle bir tutumla ele almanın iki büyük değeri vardı. Birincisi yüz-yıllardır köyünün dışındaki dünyadan habersiz yaşayan bir kitleye devlet gücüyle temelden okuma olanağı sağlanıyor ve ilkokuldan sonra da okuyabilmesi için büyük bir kapı açılıyordu. Zamanla görüşü gerçeklere eğilmesini bilmiş ve aksiyona geçmişti. Yoksa Türkiye'de ne kadar okul açılırsa açılırsa, Anayasa ne kadar her vatandaşta eşit eğitim olanağı tanırsa tanırsa Devletin özel tedbirleri olmayınca köy kızlarının bu fırsatlardan yararlanmaları olanaksızdı. Nitekim Köy Enstitüleri kapatıldığından bu yana, ilkokuldan sonra öğrenim sağlayan faydalı faydasız birçok okullar olduğu halde bu okullarda kadın nüfuzumuzun çoğunluğu olan köy kızlarından okuyabilenlerin sayısı gülünçtür sızırım.

Bugünkü öğretmen okullarına da köy kızlarının alındığını, fazla bir kayıp olmadığını ıleri sürenler var. Oysa o günkü tutumla bugünkü durum birbirinden çok ayrı. Bir kere, ozaman her Köy Enstitüsüne kız öğrenci alınmakta olduğundan köylüler kendi yakın çevrelerindeki okula kızlarını göndermekte sakınca görmüyorlar ve sık sık oraya buraya gitmeye alışık olmayan bu insanlar için kızlarını çok uzak illere taşımak yükü oluyordu. Halbuki sonradan kızların yalnız birkaç okulda toplanmasıyla ve sınav şekli v.s. gibi başka nedenlerle de köy kızlarının bu okullara girme olanağı kendiliğinden azalmış oldu. Üstelik öğretmen okullarına girmek için köy çocuklarına tanınan kontenjan ilkokuldan son aylarında köy okuluna kayıt olarak köyden diploma sağlayan kentliler doldurmaktadır. Oysa Köy Enstitüleri kapatılmaması olsaydı şimdi yalnız öğretmen olarak değil, çok sayıda ve çeşitli meslekten köyden yetişmiş kadim görevli memleket hizmetinde olacaktı.

KÖYE GÖRE VE KOYDEN

Enstitülerin çok önemli diğer bir yönü de kız ve erkek öğrencileri köye göre, köy şartlarını geliştirerek yetiştirme durumudur. Çoğumuzda eğitim amaçlı, bireyi yalnız bulunduğu durumdan kurtaran bir kişilik geliştirmek değildir. Kişisel gelişimin her şeyden önce toplumsal sorumluluk erdemine erimesi çağdaş eğitim görüşünün önemli bir özelliğidir. Köy Enstitülerinin öğrencileri yetiştirmede eğitimin bu yönünü geliştirebilmesi çok ıleri bir atılımdır. Çok çetin koşulları olan köylerde çalışacak insanlar o toplumun özelliklerini bilerek, sorumluluğunu taşıyarak yetiştirebilirler. Özellikle köy kadınının kazanması yaşamını kendi içinden çıkması ve o koşullara göre yetişmiş köy kızlarından daha iyi kim etkileyebilir. Tartışmalar yapılmış bazı kişiler köyden alıp köye göre yetiştirme işini bir ayrıcalık gayrihik meselesi yapmakta, bazı toplumsal kararlar öne sürerek bilimsel olduğunu savunuyorlar. Bunlar aslında bilimsellik ile ilgili olmayan, Köy Enstitülerinin peş-

mesyle çıkarı bozulanların, böyle yeni ve ıleri bir hareketi köhne anlayışlarıyla bağdaştıramayanların uydurmalarıdır. Köyün katı gerçeklerini, özellikle köy kadınının yüz karası yaşamını etkilemek için her şeyden önce bu ortamın bir bireyi olmak gerekir. Bir fahri hemşehricilik edasıyla köylüye yaklaşımlardan etkinlik yaratıcı gelişmeler beklemek ya safaktır, ya da bile bile oyalamadır. Bir toplumda davranış değişikliği geliştirmek nutukla nasihatla olacak iş değildir. Bunları yapabilmek için her şeyden önce onlardan biri olmak birlikte yaşamak gerekir. Bir kentli en iyi niyetli bile olsa gidip köyde yerleşip, köye kök salamaz. Örneğin hangi kentli kadın köye gider yerleşir ve köyün koşulları ile boşu boşu gözünü alır; Böyle bir şey suyu gereye aktırma çabası olur ki emekler boşa gider Oysa köyden alınmış ve köye göre yetişmiş insanın kente kaçma problemi olmayabilir. Nitekim bizim Köy Enstitüsündeki yaşamımız; bilimsel, tekniğin, gelişim ve yaşamın karıştığı mutlu bir köy düzenindeydi. Bu düzen içinde her yönüyle beşli olduğumuz köylerimize biran önce gidip bildiklerimizi öğrendiklerimizi onlara da öğretmek için can atıyorduk.

Köy Enstitülerindeki karma eğitim de çeşitli yönlerden çok faydalı ve yerinde bir harekettir. Köy yaşamında gerek iş yaparken gerek sosyal, hayatın diğer bölümlerinde kadın erkek ayrımı yoktur. Köyde görev alacak bir kimsenin, yine kadın erkek farkı gözetmeksizin çevresi ile çeşitli mülakatlara girecektir. Aynı kız okullarında okuyanlar çevreye int-

bak yönünden problemlerle karşılaşacaktır. Kaldı ki karma eğitim bilimsel yönden de eğitimin önemli bir ilkesidir.

Enstitülerde kızlar böyle bir ortamda, kendi anasının bacasının ağır yükünün özelliklerine göre, onların hayatında etkin olacak nitelikte iş içinde yetiştirilirdi. Köyün koşulları kadını eli ayağı tutar tutmaz işe zorlamaktadır. Köy kadını ömrü boyunca birşeyler yapmak, üretmek için dinir durur. Köy kadınının didirmesini verimli kılacak, enerjisini de gerektirecek bir eğitim ortamı yaratılmak gerekiyordu.

SONUÇ

Köy Enstitüleri kapatıldığından bu yana köyde eğitim konusunda köklü birşey yapılmamıştır. Hele kadınların eğitimi için en küçük bir çaba olmamıştır. İyi köylü bir okul açıp buraya her vatandaşın girebilir demek iş değildir. Önemli olan vatandaşlara bu okullarda okuyabileceği olanağı sağlayacak köklü tedbirler alınmasıdır. Yoksa Türkiye'de yüzbin türü okul açılıp yine de yüz kadar köy kızını okumak birşeyler öğrenmek için can atıyorlar. Köylü bu kadar uyanırdan yine de Köy Enstitülerini almıştır.

Enstitülerin açılışı nasıl köy kadınına devlete uzatılmış bir el olmışsa kapanışı da yine devlete yüzüne kapatılan bir kapı olmuştur. Kendi kızlarının, kadınlarının mutluluğu için devletin milyonlarca imza atacak, köy kadınına bu kadarcık kendi hayatıyla kavrukmayı bile çok görmüşlerdir. Pakize Türkoğlu İstanbul

Kurtuluş Savaşı Destanı

«Kurtuluş Savaşı Destanı» nı okuyorum:
Devşir bir davulun
tokmakla vurulur gibi derisine,
mırsalar tempo tutuyor
yaşadığımız günlerin gerisine!

«Kurtuluş Savaşı Destanı» nı okuyorum:
Gümbür gümbür mırsalar yuvarlanıyor,
Kesil karanlığında Osmanlı gecelerinin,
tek

ışıklar yanıyor!
Türk ulusu,
ulusların en «ceci» i, en kadir bileni
Yıldızlar gibi fert fert uyanıyor!

«İstanbulda hanımlar, beyler, paşalar,
«Tül perdeleler, kıravatlar, apuletler, şişeler...»
Amerikan mandaterliği için uyulup bayılan
İstanbul münevverine rağmen
Antepte Karayılan,
Adapazarında Kambur Kerim,
Arhavi İsmail,
Sonra efendim
Ödemiş'in, Eskişehirin, Aydının zeybekleri,
Ve «İçimizde Hilâfet Ordusu»
Ve «Amavur isyanları»
Ve Konyada Delibaş'a rağmen
Öğretmen Nurettin Efak,
Manastır'ı Hamdi
Ve Regâdiyeli Veli oğlu Mehmet'in bizzat kendisi,
Bayrak bayrak Mustafa Kemal Paşa
— Atam —
Ve «Milletin mekûs talhîni yeni»
İnönü bizzat önde,

«Orduda binler yap»
marş arkada, dudaklarda;
Yâni efendim yedisinden yetmişine kadar
Türk ulusu —hab-ı gafletten— uyanıyor!
Ve top sesinden, kılıç şakırtısından,
Nal seslerinden atların,
Ve mermi kağıtlarının şırıltısından
Bir senfonu başlıyor ki, Türkiye'mde
Olan değil!
Heceey, hey! Bu yığıtlar önünde durulan değil!

Ve efendim kırk bu kadar yıl sonra,
Kozlu ocaklarında Mehmetler, Satılmışlar
kırk paralık zam için
Kardeş kurşunle vurulan değil.
Bu kadar kan, göz yaş, emekten sonra
Satılmışlara kıydası değil!

«Kurtuluş Savaşı Destanı» nı okuyorum:

Okuduktan
Memleketimin cefakâr anaları,
Koç yığıtları yurdumun
Şerha şerha kanayıp adını başında üliyorlar!
Yaratıkları destanını sonucuna bakıp
melûl mahzun güliyorlar!..

Ferruh TOKSÖZ

Türkiye'nin tek
üstere derzli
OYUN
30. sayısında
AZİZ NESİN — METİN ANO —
AYPERİ AKALAN — J. PAUL
SARTRE — S. EWEIG — ZİHNİ
KOÇMEN — HAMİT AKINLI —
Göner Sümer'in oyununu: «BOZUK
DÜZEN»
(Örnek sayı isteyiniz)
İZLEM YAYINEVİ
Beyazsaray, 5/1 - Beyazıt —
İSTANBUL
(YÖN — 055)

YÖN
SAYFA 2

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu — Mümtaz Soybal — Doğan Avcıoğlu
İzmirli Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Baskı yeri: Örneç Matbaacılık T.A.Ş.

ADRES : Yazı İşleri: Sümer sokak No: 16/8 Yenışehir — ANKARA
Telefon: 17 60 80. — İstanbul Büro (Satış - İlan ve Abone İşleri): Mollafaci Sok. No. 28 Cagaloğlu — İstanbul. Tel: 22 85 74 — Posta Kutusu 513 İstanbul.

ABONE : Bir yıl (52 sayı) 80 T.L. Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L. Üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı abonemalarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilave yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

İLAN : Beher sütünde santim 25.— T.L. dir. 50-rekli çıkacak ilan ve reklamlarla kitap ilanları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklamların yayımlanmasında oturu biletli sorumlu tutulmaktadır.
YÖN, 23 NISAN 1965

BAKIŞ

Sam Amca'nın Türkiye'deki Hazinesi

BİR TAŞLA BEŞ KUŞ...

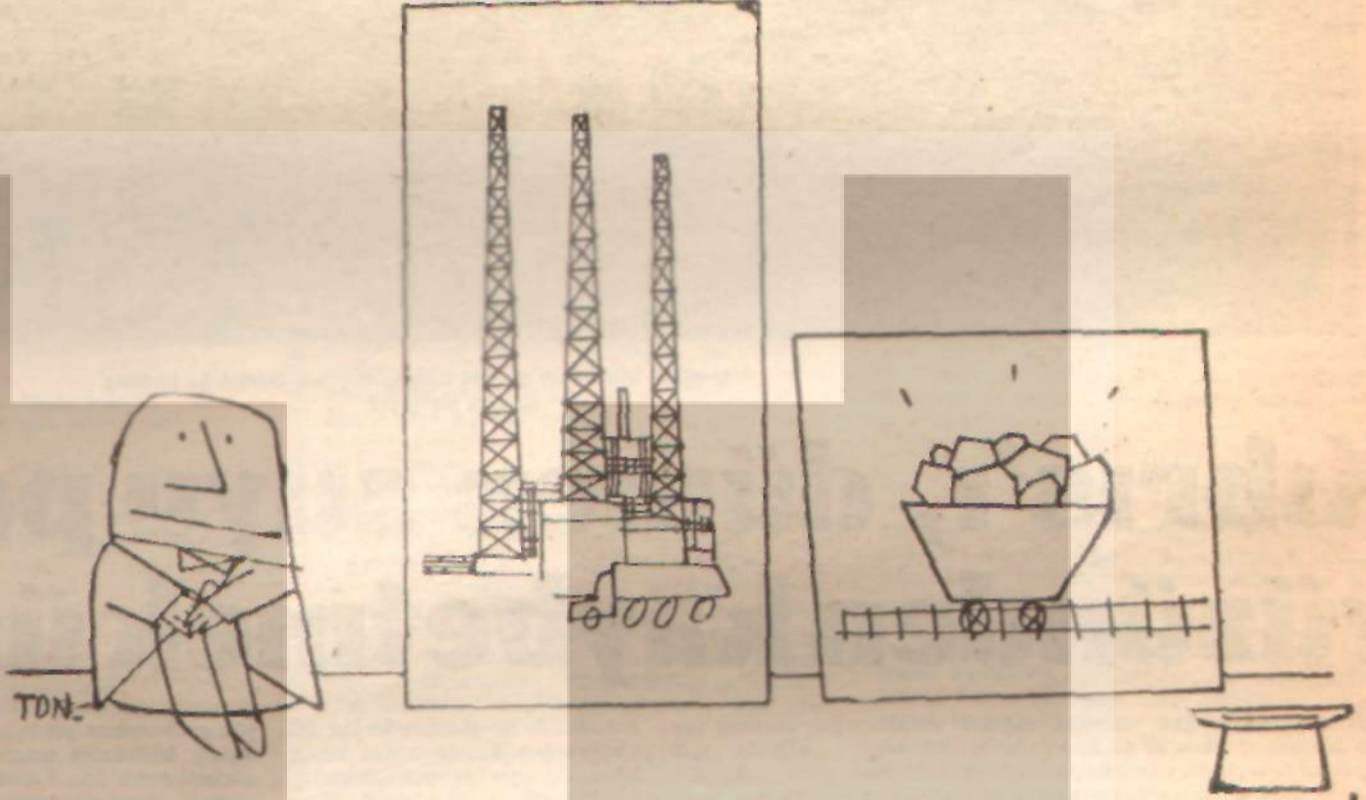
Patrikhanenin kontrolsüz kalan hesaplarından söz ediliyor. Fakat memleketimizde kontrolsüz kalan çok daha büyük hesaplar vardır. Türkiye'de devlet hazinesinin yanı sıra, Washington'un emrinde bir Amerikan hazinesi mevcuttur.

İşbirlikçi Sam Amca, Türk parası karşılığında mal satışı dolayısıyla, usta bir borçlandırma metodu bulmuştur. Amerikan'ın tarım maddeleri artıklarını, bedelsiz Türk parasıyla ödenecek diye, Türk üreticisinin durumunu dikkatmeden bol bol almaktadır. Kalkınma İkraz Fonunun verdiği Ereğli-Çelik kredisine, borcun önemli kısmı Türk parasıyla karşılanacak düşüncesiyle hemen evet demiş ve Koppers Grubunun tesisleri 2-3 kat pahalı çıkartmasına göz yummuşuzdur. Böylece Amerika'nın elinde, büyük miktarda Türk paraları biriktirmektedir. Diğer kredi ve hibeler için de durum aynıdır: Kredi ve hibenin Türk parası karşılığı Merkez Bankasında Amerikan Hükümetinin hesabına yatırılmaktadır.

Sam Amca, bu milyarlarca lira Türk parasını ne yapar? Paranın önemli bir kısmını —ki artık tarım malları satışlarında bu yüzde 40'ı bulmaktadır— kendi ihtiyaçlarına ayırır. Söyle ki, Türkiye'ye 100 milyon dolar tutarında hububat ve yağ satan Amerika, bunun karşılığında 1 milyar Türk lirası almaktadır. Bu parayı 400 milyon liraya yakın bir kısmı, kendi ihtiyaçlarına gider. Amerika hükümetine Türkiye'deki giderlerine karşılık bu para, personel giderlerini karşılamak, çeşitli yerli mal ve hizmetler mübayaası etmek, propaganda faaliyetlerini yürütmek ya da için kullanılır. Amerika, Türkiye'de ihtiyaçlarının kat kat üstünde Türk parasına sahip tek yabancı devlettir. Çok çeşitli ve bazen tehlikeli yollarda harcanabilecek bu paranın sarf verileri hakkında bir bilgimiz yoktur. Türkiye'de Ruble iftiraları imâl eden sahte milliyetçiler, eğer hâlâ azıncık vatan sevgisine sahiplerse, önce nerelere gittiği bilinmeyen bu yuvarlakların hesabını sormalıdır.

Sam Amca, Türkiye'deki hazinesinin bir kısmını, Amerikan tekellerini Türkiye'de yatırım yapmaya, yerli işadamlarıyla ortaklıklar kurmaya teşvik için kullanır. Bu tekelilere, «Cooley» adlı fondan uzun vadede krediler verir. Fonun yabancı tekelere Türkiye'de açtığı krediler, 200 milyon lirayı çoktan aşmıştır. Bu sayede tekeliler, Türkiye'de döviz getirmeden tatlı yatırımlar yaparlar ve kendilerini de bağılı yerli işadamları yaratırlar.

Amerikan hazinesinin geri kalan kısmı, Türk bütçesinin açıklarını kapatmak, savunma harcamalarını arttırmak, resmî ve özel sektör için çeşitli krediler açmak için kullanılır. Bu yoldan Sam Amca'nın Türk ekonomisi üzerinde sıkı bir

kontrol sağladığı aşıkardır.

SAHTE YARDIM

Şimdi, borçlandırma yoluyla Türkiye'yi zorla kapitalist yapmanın korkunç sosyal ve ekonomik bilâkocasını görmemizden gelelim. Egemenlik haklarımız üzerindeki tizizliği bırakalım ve kısa görüşlü bir tüccâr gibi düşünelim. Bu dar ölçülerle dahi, ikinci bir yardım şeklinde sunulan Türk parası hibe ve kredileri, aslında bir yardım değildir. Sadece tehlikeli bir aldatmaca ve tuzaktan ibarettir.

Bir defa Amerikan Hükümetinin özel ihtiyaçları için harcadığı paralar, döviz kazançlarımızın azalmasına yol açmaktadır. Emrindeki Türk paraları olmasaydı, Washington Hükümeti, ihtiyaçlarını döviz getirerek karşılama durumunda kalacaktı. Türkiye'de yatırım yapan yabancı tekeliler için de durum aynıdır. Yabancı tekeliler, «Cooley» Fonu sayesinde döviz getirmekten kurtulmaktadır. Demek ki, Türk parası karşılığında aldığımız sanıldığı hububat, yağ v.s. nin önemli bir kısmı aslında dolarla ödenmektedir. Bu aldatmaca içinde, dövizle yapılsa vazgeçeceğimiz, ya da zayıf paralı ülkelerden sağlayacağımız lüzumsuz ithalata rıza göstermekteyiz. Üstelik malların fiyatları dünya fiyatlarının çok üstünde tanzim edildiği ve sigorta, nakliye, banka v.s. işlerinde Amerikan şirketlerinin payı unutulmadığı için, dolarla zorunlu sayılmayacak ve çok pahalı ithalâtı, zaman zaman Türk üreticisini zor durumda bırakmak pahasına gerçekleştirmekteyiz.

Esasen bir yardım bahis konusu ise, yardım gelen mallar dolayısıyla yapılmaktadır. Ancak bu mallar, kalkınmaya yararlı sayılabilir. Mallar yüzünden biriken Türk pa-

rasının yeni bir yardım kabul edilmesi, bir adamı gölgesiyle birlikte iki kişi saymaktan farksızdır. Bu sahte yardım, ekonomik açıdan ekseriya banknot matbaasının çalıştırılması demektir ve aynı şekilde enflasyon kaynağıdır. Gelen mal, anti-enflasyonist bir etki yaratır, fakat bu mal karşılığı biriken Türk parasının yeni bir yardım gibi harcama enflasyonist etkiler doğurur. Mal ve para akımı tempoları arasında, zıt etkileri giderici bir denge kurulmadığı müddetçe, Amerika'nın Türk parası yardımları, tıpkı banknot matbaası çalıştırılmıyormuş gibi, enflasyon kaynaklarını besleyecektir. Nitekim Türkiye bu oyuna çok gelmiştir. Savunma giderlerimizi arttırmak için Sam Amca'nın sözde cömertçe lütfettiği Türk paraları, ek bir yardım sanılarak, bizi normal durumda yapmıyacağımız harcamalara itmştir. Eğer bilseydik ki, yardım diye verilen bu Türk paraları aslında banknot matbaasının çalıştırılmasından ibarettir, karşılık paraların kullanılmasında her halde çok daha az hevesli davranırdık. Sam Amca, Maliye Bakanlarımızın teşekkür nutukları çektiği cakağı imza törenlerine sahne olan bu sahte yardımlar sayesinde, memleketimizi Amerika'nın çıkarları için takatinin üstünde askerî ve sivil harcamalara ve enflasyona sürüklemiştir. Ne acıdır ki bu oyunu Türkiye'de dış borçlanmalara övgü düzen bizim iktisatçılarımız değil, Çınar Oteli seminerlerine katılan bir Mısırlı iktisatçı açıklamıştır. Mısırlı iktisatçı Said El-Naggar, Amerikan iktisatçısı Harland Cleveland'ın bir araştırmasından alınmış şu sözleri Türk kamu oyu-

na sunmuştur: «Yunanistan'a ve daha sonra Türkiye'ye Made-in America bir enflasyon ithal ettik.» Cleveland incelemesinde, sosyalist politika izleyen Norveç ve İngiltere gibi ülkelerde, akıllı hükümetlerin bu oyuna gelmediğini açıklamaktadır. Bu hükümetler, Washington'un ısrarla sunduğu karşılık paraları, gerçek bir finansman kaynağı saymayı reddederek, «Made-in America» enflasyonundan korunmuşlardır.

Görülüyor ki karşılık paralar, Amerika'nın Türkiye'de devlet içinde devlet hâline gelmesini kolaylaştıran, döviz kaybına, lüzumsuz ithalâta ve enflasyona yol açan sahte bir yardımdır. Bu tehlikeli aldatmaca yardımın kaldırılması gereklidir. Karşılık paralar mekanizmasına son verilmelidir. Bize cömertçe buğday, yağ, yatırım malzemesi v.s. verdiğini söyleyen Sam Amca, gerçekten yardıma niyetliyse, bunların Türk parası karşılığını istemekten kaçınmalıdır.

Amerika'nın buna rıza göstermeyeceğini düşünen, ya da karşılık paralar mekanizmasının kaldırılmasını istemeye cesaret edemeyen hükümetler, hiç değilse, karşılık paraların döviz kazançlarımızı azaltmasını önlemeye çalışmalıdırlar. Gerek Sam Amca, gerekse Sam Amca'nın himayesindeki yabancı tekeliler, Türk parası ihtiyaçlarını getirecekleri dövizlerle karşılamaya alışmalıdırlar.

Cumhuriyet Hükümetleri de, Türk parası ile ithalâtı büyük bir lütuf saymaktan vazgeçmeli, karşılık paraların ikinci bir yardım olmadığını anlamalı ve her ihtiyaç için bu paralardan medet umma hastalığından kurtulmalıdır.

Doğan Avcioğlu

Ürgüplü Hükümeti Üyeleri Cumhurbaşkanı Gürsel ile birlikte Kıbrıs'a bir çare?

Kıbrıs'ı, dümen suyu politikası yüzünden kaybetmek üzereyiz!

Umitlerini Anglosaksonlara bağlayan Hükümet, adım adım Enosis yolunda ilerleyen dostların bir defa daha oyununa geldikten sonra, politikasız kalmıştır. Artık hükümetin bir «Kıbrıs Politikası» olduğu söylenemez. Dışişleri Bakanlığı ile yakızcı temas

olan Prof. Armaoğlu, durumu şöyle belirtmektedir: «Bizim için söz konusu olan artık galip gelecek değil, yenilmemektir!» Bakanlar Kurulunun hafta için de üstüste yaptığı toplantılar, tek başına kalmanın verdiği şaşkınlık, öfke ve çaresizlik feryat-

larında öteye gitmemektedir. Düşünülmüş öfkeyle verilen beyanlarla, dış politikamız manevra imkânlarını kaybetmiştir. Plaza Raporunun gürlüğüyle şekillenmiş, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant ile girişilen söz duellosu, Birleşmiş Milletlerden

yüz çevirmemize yol açmıştır. Birleşmiş Milletlerde durumumuzu güçlendirmek için İcönü Hükümetinin başarıyla yürüttüğü çabalar, bir çırpıda sıfıra indirilmiştir. Kişilik sahibi bir dış politika uygulamak şartıyla, Birleşmiş Milletler, asıl bizim için büyük

bir kozdu. Bu koz, acemi çıkışlarla Rumlara hediye edilmiştir. Kıbrıs meselesinde Birleşmiş Milletlerin ağırlığı her halükârda kendini hissettirecektir. Bu sebeple, kendimizi Birleşmiş Milletlere karşı bir duruma düşürmek, sadece zarar getirecektir.

Patrikhane meselesinde de hükümet, cakab beyanlarla kendini bağlamıştır. Gürlüklü kapı dışarı etme beyanlarından sonra, Amerika'dan ithal ettiğimiz Athenogras'ın Patrikhane'si eskisi gibi yerinde kalsın. Bu, hükümet için yeni bir puan teşkil etmeyecektir. Lozan'ın değiştirilmesine kadar giden söz konusu diğer çetilli «milsilleme» tehditlerinin de, koparılan gürlüklerden sonra, bilsen ibareti kalmaması gerekir.

NEREDEN NEREYE GELDİK?

Bu yılın ilk aylarında, diplomatik planda durumumuz hiç de fena değildi: Birleşmiş Milletlerde Makarios'un başarı sağlama, si kesinlikle önlenmişti. Sovyetler Birliği, «federasyon»dan söz ediyordu. Tarafsız grubun nüfuzlu devletlerinden Gana, federasyon tezimize destek oluyordu ve arabuluculuk teklif ediyordu. Si-lah'ardan temizlenmiş, tarafsız ve bağımsız bir Kıbrıs tezini be-nemşediğimiz anlatan iyiniyet he yetleri, bağımsız ülkelerde ilgi görüyordu. Bütün bunlar, mihverinden çıkış dış politikamızı mihverine oturtmak yolunda ilk adımlardı. Fakat bu ilk adımlar dahi, Yunanistan kanalıyla Anglosaksonları, Makarios kanalıyla Sovyetler Birliği ile bağlantısız ülkeleri safında tutan Papandreou - Makarios ikilisini bozguna uğ-ratmak ve Anglosaksonları Türkiyeye karşı daha tavizkar davranmayı hatırlatmaya yetmişti.

Bu ilk adımlardan sonra, daha güçlü adımlar atmak gereklidi. Ne var ki hükümet değişikliği ile gelişme durmuştur. Makarios, bağlantısız ülkeler arasındaki du-rumunu yeniden güçlendirmiştir. Vietnam'da şartsız müzakere iste-yen 17 bağlantısız ülke arasında Makarios da vardır. NATO üyesi Fransa da soradan bu görüşe ka-tıldığı halde Türkiye yoktur. Türkiye, çimento yardımı vaadiyle, Amerika'nın Vietnam savaşına ka-tılmakla mesguldür! Bandoeng Konferansı onuncu yılı münasebetiyle Endonezyada yapılan toplantıya Makarios gereken öne

ÇETİN ALTAN

Hamur Meselesi

Duyduğumuza göre, Bölükbaşı'ya taraftarları soyadını değiştirmesini teklif etmişler.

Gerekece olarak şöyle diyorlarmış :

— Bölük en az yüz kişidir, sizin ise grubunuz hiç bir vakit bir düzineyi geçemiyor. Onun için Bölükbaşı'yı Mangabaşı olarak değiştirmeniz gerçeğe daha uygun düşecektir.

Bölükbaşı ise, bu teklifi hoş karşılamamış :

— Mesele kemiyet değil, keyfiyettir. Ben hiç bir zaman bundan daha küçük baş olmayı kabul edemem, doğuştan büyük baş olarak yaratılmışım, demmiştir.

Samimiyet budur işte!

Analaşmış partiler arasında en dürüstünün A. P. olduğu anlaşılmaktadır.

A.P. ilk defa olarak Türkiye'deki siyasal gele-

neği bozmuş ve sözcüleri ile yazarları vasıtasıyla, kendisinin ağaların, patronların, zenginlerin partisi olduğunu; fakir fıkardan, köylü, işçi, küçük memur ve küçük esnaktan oy istemediğini, onların hakkını hiç bir zaman koruyamayacağını sık sık tekrarlamaya başlamıştır.

Öteki partiler de aslında A.P. gibi düşünmekte, fakat bunu onun kadar rahat açıklamamaktadırlar.

Öyleyse fakir fıkara, köylü, işçi, küçük memur ve küçük esnaf kim tutacaktır?

Bu konu da önde gelen politikacılar tarafından bir esasa bağlanmıştır.

Seslerini daha fazla çıkarırlarsa, her zaman olduğu gibi, onları da polis ve jandarma tutacaktır.

Kutlu Olsun

Demokrasiye kurban olan kim?

Biz.

Özgürlüğe kurban olan?

Biz.

Cumhuriyete kurban olan?

Yine biz.

Bu kadar çok şeye kurban olduğumuza göre, Kurban Bayramını dini bir bayram olarak değil, milli bir bayram olarak kabul etmemiz daha doğru olacağına benziyor.

Tanrı kabul etsin

Dışişleri Bakanımız Hasan İshak:

— Pekin'i tanımak şartlarına bağlı, demiş.

Şartlar ise Türkiyeye bağlı. Türkiye de Amerika'ya bağlı... İşin içine bu kadar bağ karıştırdığı için ki, dış siyasetimiz türbe parmaklığına dönmüş bulunuyor. Ve bağların önünde duranlar içindeki mevtaya dua okuyorlar.

— Atatürk bağmsızlığına el Fatiha.

Düştü düşecek

Bir iktidar sözcüsü:

— Yeni hükümet çok yüksek bir politika takip ediyor, diyor...

Doğru çok yüksek...

Yalnız bu kadar yük-

seklilik de bazan iyi olmuyor.

Aşağıda duranlar, hükümetin fazla yüksek olan politikasına bakıp bakıp:

— İyice havada kaldı, diyorlar.

Ezelden mühürlü

Bütçe açıldıça açılıyor, bahar geldikçe kadınlar kızlar açılıyor, TIP için tahkikat açılıyor, ağızlar açılıyor, panlalonsuz kalan taraflar açılıyor, hükümet için gensoru, turizm için kampanya açılıyor...

Açıl yavrum açıl. Açıldıca açıl...

Bu gidikle galiba tek açılmayan, yine milletin kara bahı olacak sonunda.

Yardım

Bir senatör, Türkiye'deki yzbancı üslerin durumunu soruyor.

Eski bir İstanbul gele-neğidir. İmkânı olanlar, fakir fukaranın üstünü basını vaparlar.

Biz de rengin dostlarımızın yanında fakir bir milletiz. Onun için gelip lütfen yapıverdiler üsle-rimizi. Sıra şimdî başımıza geldi.

POLİTİKA ve ÖTESİ

İNSANIN TEMEL HAKLARI

Bu konuda bir broşür var. Amerikan Haber Merkezi tarafından yayımlanmış. Ankara, İzmir, Adana yazıyor üstünde. Ada insanın Temel Hakları ve seçme özgürlüğü. Kapağında gözü yaşlı bir Macar'ın resmi. Nerede hangi basımında basıldığını yazmamışlar bile. Oysa Türk Kanunları bir broşürün basıldığı matbaanın yazılmasını şartlı kılmış. Böyle bir broşürü bir Türk dağıtmaya kalksa, önce basımının adı yazılmadığı için kovuşturulmaya uğrasın. Ama Amerikan Haberler Merkezi böyle bir kovuşturmadan uzak tutuluyor. Basın Savcısına haber veriyorum, Türk Kanunlarına uygun varsa, Türklerin tabii olduğu bir işleme Amerikan Haberler Merkezi de tabii olsun, gözü basımının adını niye yazmadığını bilirim. Türk kanunlarına bu özgürlüğü bir affedemiyoruz, e da affetmesin! Bu işlem milli bağımsızlığımıza bir unsurdur.

Gelelim broşürdeki konuya. İnsanın temel hakları ve seçme özgürlüğünü anlatır gibi görünen broşürde, komünizm bir ülkeye ağır dolusu uygulanmaktadır. Sovyetlerin Macaristanda, Litvanyada, Romanyada, Berlinde, Korede, Vietnamda halka zulmettikleri yazılmakta, bu zulmlere seçme ve seçilme özgürlüğünden yana bırakıldıkları anlatılmaktadır. Sovyetler, adı sayılan bu memleketlerde halka haklarını bir vakas etebilir, bunu takbih edebilir, anlatılabilir, dünyaya duyurabilir. Buna bir Türk de yazar, bir başkası da.

Ama meselelerin bir de başka yönü var. Amerika, Sovyet Haberler Merkezi 'böyle bir broşür var mı biliyor muyuz' diye bir soruya var mı bilmiyoruz' de tutup, Amerikalılara, Amerikada, Amerikan vatandaşları olarak reva gördükleri bir broşürde yazılan ve Türkiye olarak Türkiye'de yayımlanması ve Türkiye olarak Türkiye'de yayımlanması ne olacaktır? Savcılarımız böyle bir broşür yayımlanmasına izin verilecek midir? Bu broşürün üzerine basıldığı basıncı yazılması bu broşürü toplatılmayacaklar mıdır? Böyle bir broşür, gazetelere, Amerikalıların yaptığı gibi serpe dağıtılabilir mi? Dağıtılsa, patron gazeteleri «Kusur komünizm propagandası yapıyorlar, Amerikan aleyhtarlığı yapıyorlar...» diye kıyameti koparmazlar mı?

Bırakalım, Amerikada, Amerikalıların, Amerikan vatandaşlarına reva gördüklerini... Amerikalılara, Türkiye'de yaptıklarını bir broşürde toplasalar da yayımlasalar durum ne olacaktır? Türkiye'de Amerikalıların (kronolojik olarak), bayrak yırtmalarını, adam öldürmelerini, adam çalmalarını, taşkınlıklar etmelerini, bir Türk kadınına yakmalarını, verdikleri yardımı, bu yardımdan çıkarıldıkları paraları, kurdukları Amerikan pazarlarını, Türklerden alış veriş etmediklerini, en basit ihtiyaçlarını Türk çarşılarının dışında karşıladıklarını, Türk Hariciyesine yaptıkları baskıları, ordu içindeki küstahlıklarını, Türk subayları ile olan ilişkilerini bir broşürde toplasalar da yayımlasalar, Amerikan Büyükelçisi ne yapacaktır?

«— Bunlar yalan...» diyebilecek midir? Yoksa:

«— Bunları yayınlamaysın. Böyle şeyler dostluğu bozar.» mi diyecektir?

Bir ülkenin milli bağımsızlığı bütündür. Bu bütünlüğe saygı duyulduğu, uygulamada kimseye müsamaha edilmediği sürece bu bağımsızlık vardır. Bir ülkeye dolar karşılığı kanunları çiğnetmek, bir başka ülkeye sövürmek, öteki ülkeyi yok saymak ciddiyle bağdaşmaz. Milli bağımsızlık ve devlet olma onuru ile hiç bağdaştırılmaz.

Ülkemizde Türk - Amerikan Derneği var. Bu dernek sergiler açar, lisan kursları açar, Amerikan kültürünü yayar. Hatta Amerikan anlayışı dışındaki anlayışlara da ağır dolusu küfredme hakkına sahiptir. Kimse de bu derneği denetleme, burda neler dönüyor diye araştırmaya hakkını kendinde bulamaz. Ortada işte, bu ve buna benzeri dolu broşür gösterişlidir. Ama eğer, bir Sovyet - Türk Derneği kurmaya kalkın hemen ardınızda polis düşer, paranın nereden geldiğini, bina kirasının kimin tarafından verildiğini araştırmaya kalkar. Böyle bir teşebbüsü fitil fitil burnunuzdan getirir. Böyle bir teşebbüslü Türk, Türkçe uğraşmaz. Amerikalı Türkçe uğraşır. Nerde kaldı milli bağımsızlığımız. Bir bir Amerikan sömürgeci miyiz? Sadı Koçtaş ülkemizde Amerikan üsleri var, buradan kimler kira alıyor, diye soruyor. Bu bile, Türkiyeyi Amerikalılara satanlar olduğunu, köklü dışarda insanlar bulunduğunu göstermeye yeter. Milli bağımsızlık sorununa sahip insanları bu haber bile delendirdir. Ama görüyoruz ki, memleketi sevdiikleri söylenen milliyetçileri kimseye bırakmak istemeyen çevreler, Amerikanlaşmışlar ve senlerini bile duyuramaz olmuşlar.

Bir memleketin bağımsızlığına saldırın (İvan Dayı kahrolsun...) ama yine bir memleketin bağımsızlığını sarsın (Sam Amca ne olsun?) onu söyler misiniz bana?

Amerikanın Türkiye üzerindeki etkisi o hale gelmiştir ki, artık en basit kanunlarımızı bile Amerikalılara uygulamayacağı, uygulanırsa, uygulayın başını derde gireceği rehaverine düşmüşüz. Bundan yüz yıl önce yayımlanmış kitaplar için kovuşturma açan savcılarımız, basın kanununa açıkça ihlal eden broşürler için, kanunu uygulamayı hatırlarına bile getirmiyorlar. Belki bu broşürler, savcılara bile gönderilmiyor, Savcılar görmüyorlardır. Sorarım Ankara Basın Savcısına bu broşürü gördü mü, gördüyse ne işlem yaptı?

Elimizden alınmak istenen milli bağımsızlığımızdır. Milli bağımsızlığımıza elde etmek için bizim ödediğimiz, bir kaç Amerikan dolarının çok üstündedir ve Amerikan doları bunun bedeli olamaz.

Mehmed Kemal

nenin hesaplarını incelemeye gelen müfettişleri çevirebilmektedir. Patriğin hukuk müşaviri Laskaris, «Ondan hesap sorulamaz» diyebilmektedir: «Patrikhanenin belirli bir bütçesi yoktur. Amerikadan, Avrupadan gelen paralarını hesabını ancak patrik bilir. Ona da bu konuda hesap sorulamaz. Çünkü dokunulmazlığı vardır. Estelik bu dokunulmazlığı hükümetiniz de kabul etmiştir». Gelgelelim Türkiye'nin bağımsızlığını tehdit eden Patrikhane, bütün Hıristiyan Alenin desteğine sahiptir. Ruhaniler elele vermişlerdir. Newyork'ta İstanbul Patriği'nin savunma amacıyla 11 ülkenin ortodoks kilisesi dış bir konsey kurmuştur. Dünya Kiliseler Konseyi, Türkiye Dışişleri Bakanlığından Patriklik makamına dokunulmayacağı vadedinde bulunmasını istemiştir. Vatikan, Türk Hükümetinin aldığı tedbirleri tasvip etmediğini açıklamıştır. Saldırgan Rum milliyetçiliğinin emrinde ruhanî bir enternasyonal ile karşı karşıyayız. Emperyalist ülkeler, Rum genişlemesi emrinde ki bu ruhanî enternasyonal desteklemektedirler. Ünlü Time dergisi, dünya ortodoksluğuna ayırdığı uzun yazıda, dünya ortodoksluğunun merkezi olarak «Costantınople» üzerine kocaman bir haç resmi oturtmuştur. Time, Türkiye hakkında şunları yazmaktadır: «Türkiyede 1922 den önce yaşayan 1,5 milyon ortodoksun ço-

ğu diktatör Kemal Atatürk tarafından katledilmiş, ya da sürülmüştür.»

İşte Türkiye, Patrikhane'yi yurt dışına çıkarmak isterken basını, ruhanileri ve devletleriyle güçlü bir emperyalist cepheyi karşısında bulacaktır. Dış politikası; Anglosaksonlara bağlı, Kıbrıs meselesinde onlardan medet uman bir Türkiye'nin, bağımsızlığımızı tehdit eden Patrikhane'yi yurt dışına sürülebilmesi kolay değildir. Kıbrıs meselesi gibi, Patrikhane meselesinin de çözülmesi, ancak Atatürk'ün dış politikasına dönmek ile mümkündür. Aksi halde Kıbrıs da milli haysiyet ve gururumuz ile birlikte uçup gidecektir.

SOSYALİZM GELİYOR SAVULUN

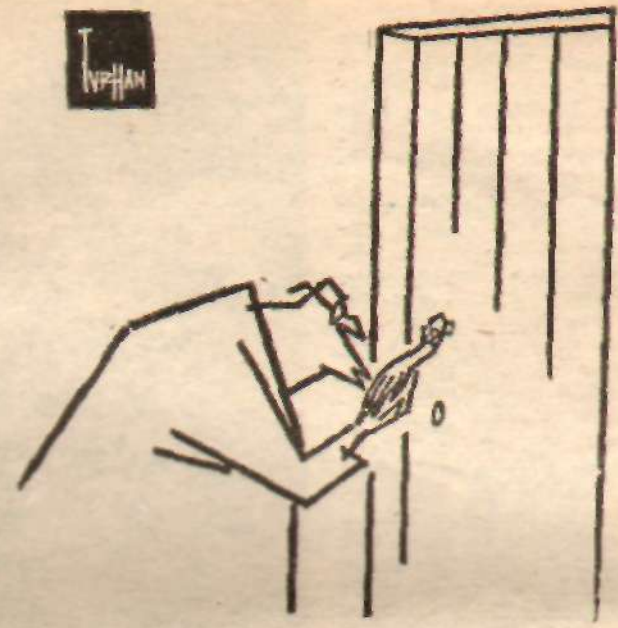
AZİZ NESİN'in yeni kitabı çıktı

Günümüzde gülmek çok zor, en çok da gülmeye ihtiyacımız var. Bu kitaptaki hikâyeleri okurken kahkahalarla güleceksiniz.

160 sayfa — 13 uzun hikâye — 5 lira

Düşün Yayınevi: Çarşoğlu, Nuruosmaniye, Atasaray 206 İSTANBUL.

(Yön: 052)

siyasi notlar

Bütçe Komisyonunda emperyalizm

Bütçe Kurma Komisyonunda cesur ve gerçekçi konuşmalarıyla dikkati çeken CHP Karı Milletvekili Kemal Okyay, geri kalmışlığımızın temel nedeni olan emperyalizm üzerinde durarak Komisyonu yeni bir ses getirdi. Okyay'ın konuşması, özetle şudur:

«Bakanlık soya yağı konusunda çok cesur bir karar almıştır. Soya yağı anlaşması, geri kalmışlık yüzünden sömürülmenin klasik bir örneğidir.

Kapitalist ülkeler, dünya nüfusunun yüzde 46 sı barındıran geri kalmış ülkeleri istismar etmektedirler. Türkiye de, yabancı sermaye, imtiyazlı dış yardımlar, dış ticaret yoluyla istismar edilmektedir. Bu çağda sosyalist ülkeler gelişmelerini tamamlamış ve geri kalmış ülkelerin istismarına mani olmak için çabaya girmiş bulunmaktadır. Kapitalist ve sosyalist ülkeler arasındaki rekabette faydalanarak Türkiye de haysiyetli bir dış ticaret politikası güdülmelidir.

Türkiye, bir bakıma, ticaretini yalnız gelişmiş ülkelere bağlamış olmasından dolayı, geri kalmış bulunmaktadır. Şimdiye kadar bağlı kaldığımız kapitalist ülkelerle devamlı ticaret yapmaktan sıyrılıp diğer ülkelerle ticari bağlarımızı geliştirmeliyiz.

Yabancı sermayeden bir şey beklemek boştur. Özel teşebbüs sermayesi, yabancı bir memlekette giderken en çok kâr gayesi güder. Asrımızda kalkınmasını milî ilhtilâle bağlamış olan ülkeler, yabancı sermaye yerine müsait dış yardım tercih etmişlerdir. Türkiye de aynı yola gitmelidir.»

Çöp tenekesi karıştırıcılar

Sam Amcaya yasatılarak yürütülen eski soygun ve yağma devrinin özlemi içinde olanlar, satılmırlara karşı açılmış mücadeleyi önlemek telâşıyla, 1945 ten kalma ne kadar yalan ve iftira varsa piyasaya sürmüşlerdir. Bunlardan bir tanesi, gerçeğe aykırı bilgilerle, jetlerimizi Kıbrıs buhranında akaryakıtı bırakarak yabancı petrol şirketlerine mehiyeler düzen Son Havadiste bir şiir ortaya atmıştır. Şiir, «Türkiye Sovyet Cumhuriyeti» adını taşıyormuş ve Üniversite gençliği arasında elden ele doluşuyormuş. Bir akhevvel milletvekili de, meseleyi daha büyüterek Bütçe Komisyonunda söz konusu etti. Vatan satanların usaklığını yapanlar, vatan satıcılarına 27 Mayıs'ta Üniversite gençliğinin verdiği dersi de unuttular, milliyetçi Türk gençliğine iftiralara kalkışacak kadar gâfilidirler. Şiirin hikâyesi de Son Havadiste yayımlanan bir tektiple anlaşmıştır. Şiirin yazarı doğu söylenen zat, tektiple şunları söylemektedir: «Balık konusu şiir 1944 yılında evimde bir çöp sepetinde yurttan atılmış olarak polise bulunmuştur. Yayınlanmamış, hiç kimseye okunmamış mezkûr şiirin hesabı 1944 yılında Ankara 2 numaralı S-3 Yönetim Mahkemesinde görülmüştür. Şiir mahkeme dosyası arasında olup tek nüshadır ve bugün evrak mahzeninde bulunması iltiza eder.»

1944 yılına ait çöp tenekesine atılmış pis bir şiir, 1965 yılında çöp tenekesinden çıkartılanlara hatırlatmak lâzımdır: Türkiye'de sosyal devrimlere yönelmiş milliyetçi akım, çöp tenekeleri karıştırmakla önlenemez. Petrol hesapları, her mahallede milyoner yaratma politikaları, «Kıbrıs'ta anlaşmalardan doğan haklarımızı kullanırsanız, sizi Sovyetlere karşı korumam, tek başınıza kalırsanız» diyen Sam Amca'nın oyunları, artık köy kahvelerinde dahi konuşulmaktadır. Millet, bugün Sam Amca usaklığını yapanların ancak yarın kapı değiştirip Moskof usaklığı yapabileceğini bilmektedir. Yine çok iyi bilmektedir ki, bugün Amerikan usaklığına karşı çıkan milliyetçiler, usaklığın her türlüüne karşıdır.

Bugün Sam Amcaya, ertesi gün İvan Amcaya kapılanan usaklıkların karşısına, bu milliyetçiler dikileceklerdir.

«Yüksek Din Okulu ve Fakültesi» olarak kabul ettirmesidir.

Yunan emperyalizminin baş mimarı olan Patrikhane hakkında ki uyarıcı incelemesinde (Bakınız YÖN — Sayı, 82, 83, 84, 85) Ni-yazi Berkes, değişikliği şöyle belirtmektedir: «Günü birinde içü rünlü hiç birimizin merak etmediğimiz şartlar altında gürlütlü reklamlarla ta Amerikadan bir patrik getirildi. Lozan anlaşmasının ruhuyla alay edencesine, yıldıram bızıyla Türk vatandaşları, yapılarak patriklik tahtına oturtuldu. Acaba Atina patrikleri de Amerikadan mı tedarik edilir, bilmiyorum, fakat bu olay Amerikan Yunanlılığının gözünün Atina değil, İstanbulda olduğunu gösterir. Sebep, güya komünistliğe karşı ruhanî bir cephe kurmak iddiası idi. Fakat büyük sakallı, iri yapılı ruhaniden bu dâvada beklenilen başarı elde edilebilmiş midir? Bugün birçok Yunanlıların ve Kıbrıs'ta hem Başpiskoposun, hem Rum halkı gözlerini Moskovaya çevirdiklerine bakılırsa, bu ruhanî makam bu işte güllüç bir başarıya ulaşmıştır.» Ama sırtını Amerikaya dayayan Patrikhane, gözü İstanbulda olan Yunan emperyalizminin devlet içinde devlet sayılabilecek bir kalesi haline gelmiştir. Sabık Amerikan vatandaşları Athinogoras, Patrikha-

Köy Enstitüleri

27 Mayıs öncesinin ünlü Tahkikat Komisyonu üyelerinden biri, TIP hakkında tahkikat açılmaması istedikten sonra, Köy Enstitüleri hakkında mahkûmiyet kararı veriyor: Köy Enstitülerini aşırı sol tutar. «Zaten Köy Enstitüleri örneğinde bulundukları seneler de, aşırı sol fikirleri işledikleri, köy içinde köylüye doğrudan doğruya tesir etmek suretiyle, Türk cemiyetini bütün kıymetleriyle, an'aneleriyle, inançları ile, kanastıklarıyla yıkamak hedefini güttükleri için kapatılmışlardır. Hasan Ali devrinde Köy Enstitüleri için husus olarak çıkarılmış öğretilerin koleksiyonları ise, aşırı solcu fikirleri cesaretle tekin eden bir organ oldukları için, bugün genel kitaplıklardan bile kaldırılmış bulunuyor...»

Bir devrin bütün ahlaksızlıklarını, yolsuzluklarını yardımlarını ve savcılığını yapan dehşetengiz Tahkikat Komisyonu üyesine göre, Köy Enstitüleri demek Türk cemiyetini yıkıyormuş, onlar enstitüleri kapatarak ağaları, eşrafları, tefecileri ve daha bir sürü parazitliyle birlikte Türk cemiyetini kurtarmışlar. 27 Mayıs'tan önce de yıkılan cemiyet bir defa daha «Tahkikat Komisyonu» ile kurtarılacaklardı ama olmadı... Şimdi bu adamlar kalkmışlar, bu memleketin sağlam değerlerine yeniden çamur ve iftira yağdırıyorlar... Hiç değilse Menderes'in Tahkikat Komisyonu üyesinin çizmeden yukarı çıkmasını gerektirmez mi?

ERMENİLERİN CÜRETİ NEREDEN GELİYOR?

Dışarıdaki Ermenilerle bir Ermenistan devleti kurma rüyasının nedenlerini anlayabilmek için 1919 yılına kadar gitmek gerekir.

Ermeniler, cüretlerini A. B.D. Başkan Wilson'un Türkiye'yi taksim projesinden almaktadırlar. Bu taksim projesi hakkında (Anadolu İhtilali - Sabahattin Selek-1965) adlı kitapta şu bilgi verilmektedir:

«Amerikan Dışişleri Bakanlığı uzmanları tarafından 1919 yılı başında hazırlanıp Paris'te bulunan Başkan Wilson'a verilen bir muhtıradır, Türkiye'nin taksimi tavsiye edilmektedir. Tavsiye olunan plâna göre:

a. Trakya'da Midye - Ener çizgisinden Sakarya nehrine kadar olan ve Boğazları da içine alan bölgede, (Cemiyet-i Akvam Mısakı) hükümlerine göre, milletlerarası statüye bağlı bir devlet kurulmalıdır. (Kuruluşu düşünülen bu devlet, o devrin siyasi literatüründe İstanbul Devleti diye anılmıştır.)

b. Doğu Anadolu'da büyük bir devletin himayesi altında bir Ermeni devleti kurulmalıdır.

c. Orta Anadolu'da bağımsız bir Türkiye Devletinin yaşamasına imkân bırakılmamalıdır.

KING — CRANE KOMİSYONUNUN GÖRÜŞÜ: 1919 yılı yaz aylarında Amerika'nın Yakın Doğu Yüksek Müfessili Charles R. Crane'in tahil bulunduğu bir komisyon (King - Crane Komisyonu) Anadolu, Suriye ve Filistin'de bir inceleme görevi yaptıkten sonra, Boğazlar bölgesinde kurulması düşünülen devlet ile Ermenistan da dahil olmak üzere, bütün Türkiye'nin Amerikan mandasına alınması görüşünü tavsiye etmiştir.

Hazine sıkıntısı

Karma Bütçe Komisyonunca 1965 Maliye Bakanlığı Bütçe tasarısı üzerine hazırlanan rapor şu hükme varmaktadır: «Hazine halen büyük ölçüde bir likidite sıkıntısı çekmektedir.

Halbuki bir seçim yılındayız. Normal zamanlarda dahi imkânlarımızın üstünde harcamayı gelenek haline getiren, devlet bu yıl daha çok harcamaya zorlanacaktır. Görüşe göre, bu da Merkez Bankası kapılarını tehlikeli bir şekilde açmayı gerektirecektir. Nitekim hâlen, Hazinesinin Merkez Bankasından kısa vadeli avanslarını yüzde 5 ten yüzde 10'a çıkartmayı öngören eski İktidarcı hazırlanmış bir tasarı Mecliste beklemektedir. Ayrıca, Merkez Bankasından Hazine bonoları karşılığı alınmış 348 milyon lira borcun konsolide edilmesi, yani borcun ve faizinin ödenmesini belli bir süre için durdurulması öngörülmektedir. Böylece, Hazinesinin gelirinden fazla harcama eğilimi, ekonomi üzerindeki enflasyonist baskıları arttıracak niteliktedir.

Münhasıran para konularında kaldığı müddette faydalı yazılar yazan Namik Zeki Aral, bir incelemesinde bu tehlikeyi belirtmektedir: 27 Mayıs'tan sonra, İktisadi devlet teşekküllerinin ve Hazinesinin Merkez Bankasına olan borçları konsolide edilmiş, yani milyarlarca lira borcun üzerinden bir sünger geçirilmiştir. Ne var ki Hazine, kendine bir çekidözen verememiş, yeniden bir sürü kısa vadeli borç biriktirmiştir. 28 Şubat 1962'de Hazinesinin açığı 675 milyon lira idi. 30 Kasım 1964'de ise, açık 1 milyar 397 milyon liraya yükselmiştir. Bu durumu belirten Namik Zeki Aral'ın vardığı hüküm şudur:

«Hazine durumu ve bunun arkasındaki mali vaziyet, 1950-60 devresinde olduğu gibi hergün biraz daha vahimete doğru yürüyüşte devam etmektedir.»

Bir de Ermeniler çıktı!...

Gazetelerimiz, Türk vatani ve petrolünü İngilizlere satan Gülbentkian ailesini tam bir gaffet içinde göklere çıkarır ve onun Türk vatandaşlığına geçişine övünürken, emperyalizmin âletleri, Türkiye aleyhinde yeni yeni terlipier hazırlamaktadırlar. Şimdi de Ermeniler, emperyalizmin tahriklerinin sonucu olarak, 50 yıl önce vakubulan karşılıklı çekişmeleri, çeşitli ülkelerde büyük mitinglerle tazelemeye kalkışmaktadır. Lübnanlı bir Devletler Hukuku Profesörü, Torikyan, gazetecilere bir beyanat vererek, «Amerika Cumhurbaşkanı Wilson tarafından Sevr muahedesi çerçevesinde Ermenilere verilen toprakları» ciddi ciddi istemektedir. Kars, Ardahan ve bir de Trabzoda bir liman Ermenilere verilmiş... İsrail, Arap topraklarını hediye eden emperyalist ağabeylerin» desteklerine güvenerek zavallı sükusları Türkiye'de bir Ermenistan hayali kurabilmektedirler. Wilson amcaları hüfylemiş 1920 lerde, bu toprakları onlara hediye etmiş, ama o zaman ufak bir aksilik olmuş: Atatürk, Wilson Amcanın hesaplarını bozmuş. Şimdi bu hesabı düzeltmek gerek! Kıbrıs Rumlarına peşkeş çeken Sam Amca, pekâlâ Kars ve Ardahan'ı da Karadeniz'de bir limanla onlara verebilirmiş... Amca firması seslerini duyurabilmek için 23-24 Nisanda nümayişler tertipleyeceklermiş.

Tarih boyunca emperyalistler tarafından Türkiye'ye karşı kullanılan Rum ve Ermeniler, ne acağıdır ki, hâlâ efendilerinin gölgesinde fütihat peşindedirler. Rumların Kıbrıstağı Enoşisçi faaliyetleri gibi, Ermenilerin çabalarına da ilk dikkati çeken yayın organı YÖN olmuştur.

YÖN, 9 Mayıs 1963 tarihli 73. sayısında Ermenisten Devleti kurmayı hayal eden Ermenilerin bir Taşnak Partisi olduğunu, partinin bir gençlik teşkilâtı ve Haraç ile Hayastan adlı yayın organlarının bulunduğunu belirtiyor ve emperyalizmin elde koz olarak tuttuğu bu kuklaların ne hayaller

Kıbrıs meselesini çözümünü üçüncü dünyanın içindedir

Kıbrıs meselesinin Türkiye için yegâne gerçek çözümünün Batı'nın sosyalist ucundan Tarafsızlara ve oradan Doğu Blokuna uzanan geniş bir sol mihverin mantığı ve Birleşmiş Milletlerin mekanizması içinde tamamen bağımsız ve tarafsız Kıbrıs formülüyle olabileceğine ısrar ediyoruz. NATO topluluğu veya Amerikanın aracılığı yapacağı Türk — Yunan ikili müzakereleri yoluyla girişilecek çabalar ya başarısızlık veya sadece Enoşis'le sonuçlanmaya mahkûmdur. Hele, Türkiye'deki Rum azınlığı üzerinde baskı yaparak Yunanistana görüşümüzü kabul ettirmeye çalışmak, mücadeleyi tamamen fikri mesnetlerden sıyırmak ve sadece Yunanlılara yarayacak neticeler yaratmak olacaktır. Spekülasyoncu Rum veya anakronik Patrikhane başka bütünler içinde ele alınacak meselelerdir. Bu temayı işleyen son yazımızın kaleme alınmasından bu yana görüşlerimizi doğrulayan bazı gelişmeler daha vardır. Bunları burada kaydetmek ve konuya tümü ile bir kere daha dönmek kaçınılmaz bir vazife olmuştur.

1 — EOKA'nın bir kanadı olan «Pan Kıbrıs Mücahitler Birliği» Enoşis'i gerçekleştirecek referandumun yapıp yapılmamasını Kıbrıs hükümetinin takdirine bırakarak ve bu takdirin aleyhte kullanılmasını tavsiye eden Plaza Raporunu reddetmekte, Makarios'un Plaza ile beraber Enoşis'e karşı komple hazırladığı iddiası ile, istifasını istemekte ve Grivas'a uyararak adanın derhal Yunanistan'a ilhakını talep etmektedir. Diğer taraftan Yunan İktidarının organı Elefteria, Plaza'nın askerden arınmış ve tarafsızlaştırılmış bir Kıbrıs formülüne kaydığını ve Enoşis'i öneleyici bir tavır takındığını söylemekte, arabulucunun bu görüşlerinin Makarios'un telkinleriyle meydana geldiğini iddia etmekte ve dolaylı bir şekilde «Fahişçe» diye hakaret ettiği Makarios için «İzlediği tutumun Enoşis'e götürmediği bir kere daha sabit olmuştur» demektedir. Her iki haber de Elen cephesinde Kıbrıs ile ilgili sağ ve sol arasındaki bölünmeyi bir kere daha göstermek bakımından önemlidir. Adada sol kanat Enoşis'e karşıdır ve Kıbrıs konusunda bütün tutumları açık kapı bırakmış olan Plaza Raporunu Enoşis'ci sağ kanada karşı kullanmak çabasıdır. Pan Kıbrıs gurubunun tebliği ile Elefteria'nın yorumu bu çabaların tepkisidir. Yunanistan ve Adadaki adanın Grivas Enoşisçidir. Makarios ise ortadadır. Adada sağ ve sol arasında, milletlerarası plânda ise Yunanistan ve Tarafsızlara Doğu bloku arasında zılgaz çekişmektedir. Türk Dışişleri Bakanlığı bu tezaları büsbütün genişletip bunlardan istifade edeceği yerde, katı tutumu ile bunları bağdaştırarak hareketlerde bulunmaktadırlar.

2 — İçki Hükümeti Savunma Bakanı Avam Kamarasında yaptığı bir açıklamada, Kıbrıstağı İngiliz üsleriyle ilgili politikanın sınırlılık değişimiyeceği, bununla beraber meselelerin genel askerî masrafları kısmak konusu içinde gözden geçirildiğini söylemiştir. İçki Partisinin sol kanadının, üslerin ne zaman boşaltılacağı sorusuna karşı yapılan bu açıklama, Batı Cephesinde bile tamamen bağımsız, tarafsız ve tabii askerden arınmış Kıbrıs formülünün yararına pek derin olmamakla beraber enteresan gedikler doğabileceğini göstermektedir.

3 — Amerikanın Kıbrıs içinde bir Yunan askerî kuvvetinin doğmasına müsaade ettiği ve bu kuvveti silahla beslediği, bu gazetede defalarca belirtildikten ve eski Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin tarafından açıklandıktan sonra, Ankara'da «Yetkili bir şahıs»ın beyanatıyla resmî düzeye çıkmıştır. Geçen yazımızda da ifade ettiğimiz gibi, Yunan merkez hükümeti, sağ muhalefeti ve adadaki sağ ile tabii bir ittifak halinde olan, Makarios'a ve Kıbrıs'daki sol kanada karşı Grivas'ı ve emrindeki 10.000 Yunan askerini kullanan Amerika ve yedekteki İngiltere, imkân olsa, Kıbrıs'ı Yunanistana ve Natoya Self Determination'dan da geçirmeden doğrudan doğruya bağlamak niyetindedir. Türkiye için Kıbrıs'ın çözümünün Amerika ve Batı cephesinde bulunmayacağı aşikârdır. Nitekim, diğer bir Batı Bloku manzumesi olan Ceato son toplantısında herhangi bir derde deva olamayacak bir kere daha ortaya koymuştur.

Yapılacak şey, gene tekrar ediyoruz. Kıbrıs meselesinin yegâne çözüm yeri Birleşmiş Milletler teşkilâtını karşımıza almamak ve bir taraftan Kıbrıs içinde, bir taraftan Makarios ile Yunan Hükümeti arasındaki bölünmeden istifade

kurduklarını kendi yazılarıyla ortaya koyuyordu. İşte bu yazılardan bir iki ufak örnek: «Türkler, Doğu illerinde feragat fikriyle yavaş yavaş bağdaşıyorlar. Nitekim o bölgede hiç bir İmar faaliyetine girmemelerinin sebebi, bu toprakların asıl sahiplerinin (en önce Ermeniler) ergeç çıkagelerek buraları geri alacaklarına kanaat getirmiş olmalarıdır... Er-

menileri ve Kürtleri tatmin etmek için esaslı (Realist) bir hal şekli bulmak zaruridir.» (Haraç - Paris), «Türk gazeteleri daima, Sivastan öteye, Ermenistan hudutlarına kadar Türkçe konuşan olmadığımızdan şikâyet ederler. Kürtler, kendi ana dillerini konuşmak ta devam ediyorlar. Türkler, (Doğu) adı verdikleri eski Ermenî illerinde, bu toprakların asıl sahip-

ederek ve Doğu ve Tarafklar bloklarındaki Enoşis aleyhtarı politik iklimden ve Batı Blokunun dünya kamu oyu karşısındaki zaafından faydalanarak, 1959-1960 anlaşmalarından tamamen sıyrılmış, tamamen bağımsız, tarafsız bir Kıbrıs formülünü tescil edecek ve bu suretle de Enoşis'i en kesin bir şekilde önleyecek bir Milletlerarası Konferansı Birleşmiş Milletler aracılığı ile toplamak imkânlarını aramaktı. Federasyon tezine gelince, bu, geçen yazımızda da belirttiğimiz gibi, herhangi bir müzakereye ön şart değil, fakat ancak böyle bir konferansla bağımsız ve tarafsız Kıbrıs'ın müstakbel bir devlet şekli olarak ortaya atılabilir. Gerçekleşmemesi ve yerini dünya devletlerinin garantisi altında Türk cemaatine esası haklar sağlayan özel bir statü alması halkta de, kabul edilemez, ne bizim, ne de Kıbrıs Türklerinin gerçek ve uzun vadeli menfaatleri ciddi olarak zedelemeyecektir. Bütün bunlar bugün bile mümkündür. Yeter ki, büyük ricatları önleyecek küçük ricatları yapmasını bilelim, diplomasiinin anlaşma metinlerini papağan gibi tekrarlamaktan ibaret olmadığını fakat dünya gerçekleri içinde manevra yapabilmek de olduğunu ve enerjik politikandan her zaman sert hayırlar demek olmadığını, bazen de mantık ve muhayyilede enerjik olmak manasına geldiğini bilelim.

Ve yeter ki kendimizi artık bu gerçeklere alıştıralım.

1 — Makarios tamamen itilecek adam değildir. Rasyonel olmak ve olayları izlemek lazımdır. Makarios, Enoşis karşısındaki tereddütleri ve bu konudaki iki taraflı politikasıyla Türk menfaatleri için kullanılacak kozdur. Olaylar bunu göstermiştir, göstermektedir. Makarios ile Grivas'ı aynı sepete koymak taktik bir hatadır.

2 — Birleşmiş Milletler, artık Amerikanın Birleşmiş Milletleri olmaktan çıkmıştır. 0,15 yıl önce, Amerikanın Birleşmiş Milletleri Kore Harbine sürükleyebildiği günlerde idi. Bugün, Vietnam savaşında, Birleşmiş Milletler artık Amerikanın dümen suyunda değildir. Birleşmiş Milletler en azından Genel Kuruluyula Makarios hükümetinin de arasında bulunduğu Tarafsızların organı haline gelmek ve dünya meselelerinin bu blokun politik anlayışı içinde çözüldüğü yegâne kaçınılmaz arbitraj yeri olmak yolundadır. U. Thant'ın Plaza hakkındaki Türk görüşünü reddetmesi üzerine Ankara'da bir zamanlar bir bakıma yorinde sarfedilen bir söz «Yeni bir dünya kururuz, Türkiye bu dünyada yerini bulur» lafı şimdi ne dediğini bilmeyen ezberciler tarafından tekrar edilmektedir. Hangi yeni dünya? Kast edilen yeni dünya çoktan kurulmuştur ve bizim üç hafta evvel reddettiğimiz ve bizi reddeden 3. Dünya, Tarafsızların ve Birleşmiş Milletlerin dünyasıdır. Bizim için bilgisizliğimizden ve yavaşlığımızdan kurulu bir dünya içine girmek başka çare kalmamaktadır.

3 — Kıbrıs Türk cemaatinin menfaatleri istinazlı liderlerin menfaati demek değildir. Kıbrıs Türk cemaati içinden zaman zaman yükselen ve zaman zaman silahlı susturulan değişik sesler gelmektedir. Bunları da dinlemek gereklidir. Eski Kıbrıs Büyük Elçisi Emin Dirvananın geçen yılki açıklamaları ile beraber bir olaylar dizisi var öneümüzde. Federasyon mu, yoksa kabul ettirilmesi kesin gibi olan Birleşmiş Milletler gözlemi ve teminatı altında özel bir statü mü sorusuna bu olayların ışığı altında eğilmek lazımdır. Federasyon üzerinde ısrar edelim derken, bütün Kıbrıs tezini yıkarak vardır. Papaza hat olsun diye bir gün Kıbrıs'ı Yunanistana tepsi içinde hediye etmek de vardır. Kıbrıs meselesi hukukçuların mesteki itibarlarını korumak meselesi olmadığı gibi, cemaat liderlerinin hükümsüzlük davası da değildir.

Genellikle hükümet tezini tutan tanınmış bir yazar geçenlerde Plazayı reddetmemizi ve meseleyi tekrar Türk — Yunan çizgisi içinde çözüme kalkmamızı yorumlarken yalnızlığımızdan yakınmakta, ama, «Ok artık yavdan fırlamıştır» diyecek şey yoktur demektedir. Sorarız, yavdan fırlayan oklardan bu kaçınıcıdır? Ve daha kaç kere böyle oklar fırlayıp millî menfaatlerimizi ve prestijimizi yaralayacaktır.

İbrahim Çamlı

lerinin ergeç çıkagelip kendilerini kapsı dışarı edeceği korkusuyla evbark edilmiyorlar.» (Hayastan - Paris)

Biz Türk petrol alanlarını İngilizlere satan Gülbentkianlara medhiyeler düzecek kadar gaffet içindeyken, Gülbentkianın parasıyla işte böyle tertipler düzülüyor. Emperyalizm, artık tamahıyız.

BATICILIK, ULUSÇULUK VE TOPLUMSAL DEVRİMLER: XI

Türkiye'nin bugün için baş dâvâsı batılılaşmak değil, batılılaşmamaktır

Baticılık, Gericiliktir

Milliyetçilikten yoksunlaştırılmış baticılık, milli ihanet şeklini, batılılaşmaktan yoksunlaştırılmış bir milliyetçilik yobazlık şeklini, toplumu görüşten yoksun milliyetçilik ve baticılık da katmerli bir ihanet, memleket satıcılığı şeklini alır Çıkar yol, baticılığı Batı'dan bağımsızlık şekline, milliyetçiliği devrimcilik yoluna çevirmedir.

SONUÇLAR

Niyazi BERKES

KEMALİZM GELENEĞİNİN YIKILMASI SONUÇLARI

Bu yazı dizisinin başlarında konumuzun sunlar olduğunu söylemiştik: Kurtuluş Savaşı'ndan önceki dönemler boyunca Türk düşünü bir yandan Batı meselesi ile, bir yandan da milli varlığın niteliği meselesiyle karşılaşmıştır. Bu döneme kadar, bu iki mesele arasında yatan gerçek dâvanın bir devrimsel toplum değişimi meselesi olduğu anlaşılmamıştır. Onun için, Baticılık Batı uygarlığına alma, Milliyetçilik de bunun karşısında bazan din, bazan siyasi, bazan irki kavramlara dayanan geleneklere sarılma ortamında anlaşılmıştır. Bu iki meseleyi anlayış, biri Baticılık, diğeri Milliyetçilik şeklinde daima birbirine zıt iki eğilim olarak kalmıştır.

İkisi arasındaki bağılık ancak Kurtuluş Savaşı'nın eseri olan Kemalizm'in toplumsal devrimcilik prensipi ile kurulabilmiştir. Bundan ötürü, bu düşünüşte Milliyetçilik ve Baticılığın yeni anlamlarını, bunların Türk toplumunun modernleşme ve kalkınma amaçları bakımından yerlerini tartıştık.

Sebeplerini bu yazılarda tartışmamış olduğumuz olayların tesiri ile Atatürk'ün açtığı yol baltalanıp bozulmuş, tamamlanması önlenmiş; bir yandan milliyetçiliğin tekrar eski İslamcı, Osmanlıcı ve Türkçü şekillerine dönülmüş; diğeri yandan da Baticılığın Tanzimat dönemi peykçiliği ve Mesrutiyet dönemi özel teşebbüscülüğü anlamlarına gidilmiş; Kemalizm'in kurduğu köprü yıkılmış; hem Milliyetçilik, hem Baticılık Türk toplumunun kalkınmasına değil, bulunduğu halde bile kalmasına elverişli olmayan sonuçlara varmıştır.

Milliyetçilik anlayışının anti-Kemalist şekillere girmesi, devletçiliğin başarısızlıklarının başlaması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Çünkü bunların kökleri, devletçiliğin kaldıramadığı gerilik kaynaklarının toplumda hâliâ yaşamasındadır. Toplumsal devrimler durdurulunca, Milliyetçilik ile Baticılık gene birbirine aykırı iki anlayış olmağa başlamıştır. Tarih tezi ve din-devlet ayrımı meseleleri Kurtuluş Savaşı ruhundan ayrılarak bu ruhun gerektirdiği anlayıştan yoksun aydınlar ve politikacılar elinde birinin İrkçilik veya Mukadedsatçılık, diğeri Fransız «lalcizm» şeklinde anlaşılacak iki yanının altındaki ters Batı anlayış, toplumu ekonomik kalkınma siyasetinde de aynı ters sonuçlara varmıştır. Kısacası dünya uygarlığında Türk görüşü yerini yitirmiş, Turan harsında Türk anlayışı gerilemiş, nasıl ruhani dinlere aykırı Türk gelenekleri yerine Türk toplumunun din-devlet gerilemiş ve ilişki olmayan uydurma bir «dayanılmaz» ve aydın din adamı görüşü getirilmiş, aydınlar gibi devletçilik siyasetinin yerine de

Batı sermaye çıkarları hizmetinde bir yerli sermayedar dinciliğine dönülmüştür.

Bunlardan ötürü, geçmişte olduğu gibi, son yirmi beş yıllık dönemde de batılılaşma yolları ve baticılık görüşü hep olumsuz sonuçlar vermiştir; toplumun gelişmesine, yenilenmesine, kalkınmasına yeterli olmamıştır. Baticılık, İslamcı, Osmanlıcı ve Türkçü görüşlerin hiç birine karşı başarılı bir görüş olmamıştır.

Son olarak, bu yazıda, işte bu hale gelmiş bir baticılığın önümüzdeki yıllarda da neden Türk toplumunun zararına yürümekte olacağını tartışacağız.

ZIT KARDEŞLER KOLKOLA

Kemalizme aykırı milliyetçilik görüşü ile gene ona aykırı baticılık görüşü birbirine zıt, hattâ düşman iki ayrı yönü temsil eder gibi gözüktür. Gerçekte ise, Kemalizm devrimciliğinden yoksunlaştırılmış bu iki şey birbirinin tamamlayıcıdır. Hattâ birbirlerinin ayrılmaz gereğidirler. Bu yazıda belirtmek istediğimiz nokta budur. Bunu, özellikle, Baticılığın ilerlilik ve Atatürkçülük sanan genç kuşakların şimdi moda olmaya başlayan «batı medeniyetçiliği» tuzağına düşmemek için iyi kavraması gerekir.

Geçmişte bu iki zıddın yanyana oluşunun, hattâ birbirinin ayrılmaz parçası olmalarının en güzel örneğini Abdülhamit döneminde gördük. İkinci güzel örneğini Menderes döneminde ve onu devam ettirmek isteyenlerin fikirlerinde görürüz. İrkçiliğin prensipi «her irkin üstünde Türk irki», peykçi baticılığın prensibi «her toplumun aşığında Türk toplumu» sloganıdır. İkisinin de söylemek istedi-

ği şey ibridir: megalomani ile aşğılık duygusu. Biri palavralarla halkı aldatmak, diğeri aldatılmış halkı kişi ve yabancı çıkarlarına satmak sloganıdır. Bunda, milliyetçilikten yoksunlaştırılmış baticılık milli ihanet şekli; batılılaşmaktan yoksunlaştırılmış bir milliyetçilik yobazlık şeklini; toplumu görüşten yoksun milliyetçilik ve baticılık da katmerli bir ihanet, memleket satıcılığı şeklini alır. Toplumda gericiligi, batılılaşmada peykçiliği bir arada güden bir rejimde Batı'nın baskıları altında meydana gelecek olan değişiklikler Türk toplumunun kalkınmasına değil, çökmesine yol açacak cinsten değişiklikler olacaktır.

ÇELİŞKİLİKLER NEDEN ZORUNLUDUR?

Bir peykçilik rejiminde bu görünüşte zıt kardeşlerin neden gerçekte birbirine gerekli olduğunu, bu çeşit baticılığın topluma yaptığı etkilerin bazalarına işaret etmekle göstermek isterim. Bunu: (a) meydana getirdiği kişi ve sınıf etkileri, (b) toplum ekonomisinin, bu etkileri gidererek kalkınmasına fırsat vermesi, (c) toplumu çatışmalı, israfçı, yapıcı olmayan bir kargaşa içine sokması, (d) bunu önlemek için toplumu kalkınamaz halde tutma zorunluğunu yaratması olayları açısından inceleyeceğiz.

BATI AJANI SINIFLARIN YARATILMASI

Böyle bir batılılaşmanın en zararlı yanı, Batı kapitalist ekonomisinin içeride kendine araç olacak yerli bir sınıf yaratmasıdır. Bunu bu baticı devletin okulları, bursları, dışarıdaki itibarı yaratır ve besler. Bunları, Batı değil, bu devletin masraflarını yüklenen halk finanse eder. Devlet himayeciliği, özel kişi teşebbüscülüğünü besler. Batı'da kapitalist, hazırlamak zorunda olduğu veya yüksek vergiler ödeyerek ömme müesseselerine yaptırdığı şeyleri bu baticı devlette devletin kendisi halk kesesinden yapar; bundan bu batılılaşmış sınıf faydalanır. Devlet, Batı çıkarları için araç ve malzeme yetiştiren bir mekanizma haline gelir. Özel teşebbüscü, kapitalist ekonominin işleyebilmesi için, toplumun özellikle fakir sınıflarının bunlara milyarlar yatırdığını düşünmeksizin bunları kendi özel teşebbüs çıkarlarına yarayacak şekilde kullanmak ister; kendini toplumsal ekonomiyi taşıyacak kudrette sanır; halbuki bu kudret gerçekte devletçilik üzerine kurulu bir parazitliktir. İddiasını gerçekleştirmekten o kadar âcizdir ki ilk anda, dışarıda bekler durumdaki yabancı sermayeyi çağırıp bu işi onunla birlikte becermek ister, bunu da batı medeniyetçiliği adı altında alafangalattır. Gerçekte olan şudur: yabancı ekonomi, bu özel teşebbüscü yerli sınıfa yaptığı kanca vasıtasıyla milli ekonominin verimlerini dışarıya çekmenin mekanizmasını kurmuş olur.

MODERN KAST VE MODERN REAYA

Bu çekirdek etrafında, toplumun ufak bir parçasını teşkil eden batılılaşmış bir kast, onun karşısında halkın gerisinden mürekkep bir çeşit modern «reaya» meydana gelir. Bu kastın insanları, Batı'nın en müreffeh toplumlarındaki kişiler gibi yaşarlar ve bunu tabii hakları sayarlar. İngilizce konuşan Batılıların, saklı bir istihkarla, «Westernized Turk» dediği bu Türkün çelişik iki yanı vardır: geri bir toplumda yaşamadan ayrılmanın yolu olan Batı tüketim maddeleri yaşamı ile reâyadan ayrılır; fakat bu yaşamın mümkün olabilmesi için reâyadan zorunlu geriligi bu kastın milliyetçiliği şeklini alır. Batılılar, çok defa bu batılılaşmış Türkün aşırı milliyetçi olduklarına dikkat etmişlerdir. Bu milliyetçilik, halk kitlelerinin mukaddes geriliklerinde kalması istegidir. Çünkü, batılılaşmışların yaşamı için toplumun çoğunluğunun geri kalması şarttır. Batılılaşmış bu çelişkiligi anlamak istemez; çünkü bunu anlamak toplumda eşitlik prensipini kabul etmeyi gerektirir. Onun için, bunu isteyene karşı, yerine göre, komünistlik, anarşistlik milliyet düşmanlığı gibi iddialarla saldırır. O zaman geriligi kutsallaştırmağa, onu üstün milliyet değeri yapmağa mecbur olur. Fakat bu kutsallaştırdığı geriligin bir parçasını bile kendi hayatına sokmaz. Bu sınıf, yalnız büyük bir sınıf ayrılığının değil, aynı zamanda büyük ölçüde bir ikilyüzlülük ahlaksızlığının besleyicisi ve yayıcısı olur.

AYLAK SINIF TÜKETİMCİLİĞİ

Geril kalmış bir toplumun içinde yaşamadan ayrılmanın biricik yolu olan tüketim maddeleri istahı, bu batılılaşmış sınıfların gençlerinin, kadınlarının kafalarında şer devrim vapar, onları toplumdan sıyrıp koparır. Bu, onlarda bir iç çatışması, bir milli isyan yaratacağına Batı uygarlığının tüketim maddeleri

Prof. Niyazi Berkesin bu yazıyla son buluyor. Sana bugün uyguladığımız tip toplumsal bozulmaya vesile olmaktadır. Yazıyı, bütünüyle okuması gerektiği in

rine karşı tapınıncasına bir sevgi yaratır. Modernleşmek ile toplumun kaldıramayacağı yabancı idhal malı tüketim maddelerine düşkünlük aynı şey demek olur. Geril kalmış toplumlar arasında, en çok, Türk okumaları ve batılılaşmaları bu tüketim maddelerine düşkünlükleri ile temayülz ederler. Batı memeketlerine gelenlerin çoğunun ilk yaptığı şeylerden birinin mükellef bir otomobil almak olduğu sık sık görülen şeylerdendir. Memleket içinde de bu önüne geçilmez bir salgın haline gelir. Toplumun geriligi, halkın cahilliğine bağlanır. Bu teori, bütün batılılaşmış okumaların ilk bellediği ilerlilik tezidir. Bu, batılılaşmış kastın reâyadan nefretini şiddetlendirmeğe yarar. Toplumlarının geriliginin, onların tüketim uygarlığı istahlarının yükünü kaldıramayacağına çok içerlerler. Kişisel ekonomilerini, toplumun kudretiyle oranı omyacak ölçüde arttırmak için sert, amansız bir rekabet; meşru olmayan gelir sağlama yollarına başvurma normal bir hale gelir. Halk, onlara güvenmez; yaşamlarına bakarak onlara ahlaksız damgasını vurur.

TIP'in Konya
II Kongresi

TIP'in Konya II Kongresi, geride bıraktığımız Pazar günü, 500 kadar öğrencinin katılımıyla Meram aşkına sinemasında yapıldı. Dinleyiciler arasındaki 50-60 kişilik bir İmam-Hatip Okulu öğrencisi grubunun kongreyi başarıyla sonuçlandırmakla vazifeli olduğu an-

Prof. Sadun Aren

İn. evrildi. Ama teşebbüs başarı sağlanmadı. Gürlütüler üzerine Kongre Başkanı Ali Karca, «Meşur müdafaa halinde kalırsak, bunun sorumluluğu hükümete atılır» diye durumu açıkladı. Açıklama Emniyet kuvvetlerini harekete getirdi, elebaşlar toplaştırdı ve salona sükunet geldi. Kongre Başkanı da görevini yapan polise teşekkür etti. Bu arada, yakınlarda ezan okunmaktaydı. Ezan sesi üzerine, Başkan Ali Karca kongreye beş dakika ara verdi. Bu tutum, «dinsizlere haddini bildirmeye» gelen genç İmam-Hatip okulu öğrencilerini hayli şaşırttı. Öğrencileri şaşırtan başka bir olay, gürlütüler sırasında işçi Mehmet Can'ın müdahalesi oldu. Mehmet Can gürlütücü bir öğrenciyi, iri nasırlı ellerini göstererek «Seni bu eller okutuyor, baban değil» diyor. Havaya yükselen nasırlı el gü-

BİR SANAYİ BAKANİ

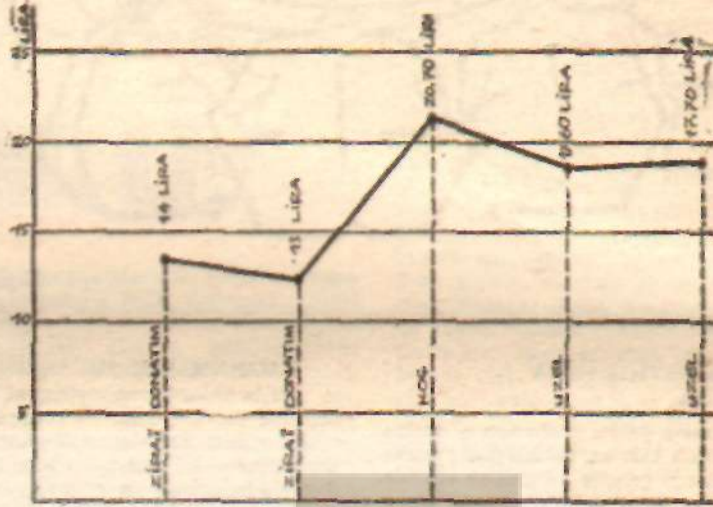
İzmirde sendikacılarla konuşan Sanayi Bakanı Ali Naili Erdem şöyle diyor: «Hürriyet telakkisini ıslah eden bazı çevrelerin, Türkiye'de alle, millet ve devlet nizamını bozacak bir kampanyaya giriştikleri tesbit olmuştur. Hükümet, bu sapık fikirlerin temsilcileriyle mücadele edecektir.»

Alleli bir kenara bırakalım, zira Türkiye'de alle nizamını bozacak bir tehlike varsa, bunu gazetelerimizin sosyete sütunlarında boy gösteren özel teşebbüsçü milyonerlerimizin hikâyelerinde, Celâl Bayarın elinden tutup zengin ettiği toprak ağası milletvekili Faruk Çöli gibilerin maceralarında aramak gerekir. «Millet ve devlet nizamını bozmaya gelince, önce Sanayi Bakanının, «Millet ve devlet nizamını nasıl koruduğunu bilmek gerekir. O Sanayi Bakanı ki devlet parası ve garantisiyle kurulan Ereğli - Çelik için Meclis araştırması yapımak istenince, «Meclis özel hayata ve özel şirket olan Ereğli - Çelik'e karışamaz» diye, «Devlet ve millet nizamını korumaya kalkmış ve Parlâmentodan layık olduğu dersi almıştı. Sanayi Bakanı, Bakanlığının daha ilk günlerinde de, çiftçilerimizin soyulmasını bir dereceye kadar önleyecek bir kanun teklifinin Meclis Komisyonunda kabulü üzerine, «Hükümetimiz, böyle tekliflere iltifat etmez» diyerek, «nizamı» korumuştur. Kanun teklifi, tarım âlet ve ilaçlarının yapım ve satımının önemlice bir kısmını Ziraat Donatım Kurumu eliyle yapılması konusundaydı. Eğer bu için tamamı Ziraat Donatım Kurumuna verilseydi, çiftçiler sömürücü, ithalâtçı ve montajcının elinden kurtulacak ve yüz milyonlarca liralara kurtarmış olacaklardı. Sanayi Bakanı, «Devlet ve millet nizamı» uğruna, «Hürriyetleri» yok edecek bu sapık fikri önlemişti! Ne var ki, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, «Özel sektör nizamını yokacak bu sapık fikre kendini kaptırarak, nizamın nasıl bir sömürme nizamı olduğunu rakamlarla ortaya koymuştur: «Özel sektör, normal kâr dışında, her traktör satışından ortalama 10 bin lira kâr sağlamaktadır. Biçer - Döşerde bu miktar 35 - 40 bin liraya bulmaktadır.»

Ziraat Odaları, Ziraat Donatım Koç ve Uzel gibi özel şahısların traktör satışlarında çiftçiye behor doları kaçtı infikal ettirdiklerini hesaplamıştır. Varılan sonuç şudur: «Satışlarda Ziraat Dona-

tım çiftçimize her beygir gücü dolar kıymetini 13 - 14 liraya infikal ettirdiği halde, özel firmalardan Flat 411 R satıcıları bu gücü 20,70 liraya, Massey-Ferguson satıcıları 17,90 - 17,70 liraya infikal ettirmektedirler. Böylece Flat satıcılarının Ziraat Donatım Kurumuna nazaran yüzde 60 ve Massey Ferguson satıcılarının ise yüzde 35 nisbetinde pahalı satış yaptıkları matematik olarak sabit olmaktadır.»

Ziraat Donatım Kurumu, bu süper sömürücülüğü bir de grafikte tesbit etmiştir. Hangi nizamın korunmak istendiğini resmleştirmek için bu grafiği YÖN'e aktarıyoruz:

Özel Sektör nizamı adına, çiftçinin kazanmasını önlemek isteyen kanun teklifini tartışmasız reddeden ve kapitalizmin fenikşini, «Devlet ve millet nizamını bozmak» sayan Sanayi Bakanı lütfen bu hesaplarla mücadele etsin. «Millet ve Devlet nizamı», sömürücüler nizamı değildir...

rütlüçülerin nazını bir anda kestti.»

Kongrede Prof. Sadun Aren konuşt. TIP'e yapılan hücumların, yerleşmiş çıkarlarını kaybetmekten korkan çevrelerden geldiğini belirtti. Aren, TIP iktidara gelince Toprak Reformu dış ticaretin ve bankacılığın devletleştirilmesi yoluyla, kapitalizmin ekonomik ve politik temel gücünün kırılacağını, halkçı ve devletçi bir kalkınma yoluna girileceğini anlattı.

Diğer taraftan, Gaziantep'te TIP bildirilerinin toplatılması ve il yöneticilerinin üç saat müddetle karakolda alınmaları üzerine, TIP Genel Sekreterlerinden Cemal Hakkı Selek İçişleri Bakanına su-

protesto telgrafını gönderdi:

«Partimiz Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın 11 Nisan 1965 günü düzenlediği basın toplantısında kamu oyuna sunduğu bilirdi Gaziantep Emniyet Müdürlüğüneince toplatılmış, il yöneticileri miiz Emniyet Müdürlüğüne götürülüp orada 3 saat müddetle ahkonulmuştur»

Bu olayı; Ahısar açık hava toplantımıza, Kırıkkale ilçe kongremize yapılan taşlı-sopalı saldırıları önlemekte tekâşül gösteren, böylece Anayasayı çiğnemiş olan Dördüncü Koalisyon Hükümetinin Partimiz şahsında Anayasa karşı işlediği yeni bir tecavüz sayıyor ve şiddetle protesto ediyoruz.

Anayasamıza göre demokratik düzenin varacağı bir usufu bulunan ve önümüzdeki milletvekili seçimine katılacağı Yüksek Seçim Kurulunca da karar altına alınan partimize karşı bu anayasa dışı hareketler böyle sürüp gidecek midir?

Anayasadan davranışlarda bulunulmasını er-geç fakat mutlaka sorumlu tutulacağı hiç düşünülmemekte midir?

Saygılarımla»

Kitap toplamak!

Türkiyemizde fikir hürriyetinin durumu tartışıldığında, bu konuda en açık örneği veren kitap

toplama olaylarının ardı arkası kesilmiyor. Son olay, Amerikalı yazar John Steinbeck'in «Bitmeyen Kavga» adlı romanının 1949 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararına dayanarak toplatılması olmuştur.

Ağaoğlu Yayınevi tarafından bu ay yeniden yayımlanan «Bitmeyen Kavga», yazarına dünya ölçüsünde ün kazandırmış ve hemen hemen bütün dünya dillerine çevrilmiştir. Yeryüzünde kitabın yasaklandığı sadece iki ülke vardır: İspanya ve Türkiye.

Yurdumuzdan, düşünce özgürlüğü konusunda adının Diktatör Franco'nun İspanyası ile yanyana yazılması kadar hazin ne olabilir?

TASARRUFLARINIZIN

En iyi şartlarla

DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN:

Cevdetoğlu

TÜRKİYE

EMLAK KREDİ

BANKASI

Nâzım Hikmet hakkında yavaş yavaş konuşulmağa başlandığı bugünlerde, ünlü eleştirmeci Ataç'ın, genç okurlar tarafından bilinmediğini sandığımız, bir yazısını yayımlamayı ferdalı buluyoruz. Ataç'ın yazısı, dilimizdeki değişmeyi göstermesi bakımından da ilgi çekici.

ŞEYH BEDREDDİN ÜZERİNE

Nurullah Ataç

Şair ve münekkid Ahmed Muhip Drâzâs, Nâzım Hikmet'in yeni kitabında yer yer hece vezni ile mısralar bulunduğunu söylüyor. Misal olarak da şu mısraları gösteriyor: «Ayasuluğ şehrinde pazar kurdular — Yine kimin dostlar yine kimin boynun vurcular?» «Yine kimin» lerden birini kaldıracak olursak on bir hecelik iki mısra kalır... Doğru; fakat böyle okumayı bir tecrübe edin, göreceksiniz ki mısraların edâsı birdenbire değişir. Halbuki nazım nesirden ayrılan başlıca unsur edâ, ahenktir. Ahmed Muhip bunu pekâlâ bilir; onun için böyle bir iddiala bulunmasına hayret ettim.

Simavna kadısı oğlu Şeyh Bedreddin destanındaki manzumelerin hece veznine bir dönüş -veya bir geçiş gösterdiğini sanıyorum. Gerçi bazı mısralar, hiç bir ölçüde değiştirilmeden de hece vezni kalıplarına uyuyor; fakat Nâzım Hikmet'in bundan önceki kitaplarında da, aranınca böyle şeyler bulmak kabildir. Meselâ: Bakmıyor - kayığa - sarılan - sulara...» Şeyh Bedreddin Destanında halk şiiri ve şarkılarını andıran bir hal, hattâ onlardan alınmış «motif»ler bulunduğu da ısrarla sövlendi; buna dikkat edilmesi için Nâzım Hikmet de çok uğraştı. Fakat onun şiirinde bu da yeni bir şey değil: «Karşından fayton gelir, - İçinde Bayramoğlu, - Ölümdür sağı - Ölümdür so-

lu - Bayramoğlunun...» Nâzım Hikmet, halk şiiri unsurlarından caima istifade etmiştir; fakat bundan önceki manzumeleri, o unsurlardan istifade etmesine Şeyh Bedreddin Destanı kadar müsâid değildi.

Destanın ilk parçasında, aruz çalan bir ahenk olduğu da söylenildi. Peki ama Jokond ile Siyau'nun başlangıcı da böyle değil midir?

Hayır, Nâzım Hikmet'in yeni kitabında, bundan öncekilere bulunmayan hiç bir hususiyet yoktur. Fakat biz onun üslûbuna, nazmına artık oldukça alıştık, şiirlerini okurken: «Bu da ne?» demiyoruz. Gözlerimiz kamaşmıyor; iyice bakabildiğimiz için de o manzumelerde birçok eski âşicılara rastgeliyoruz. Bir sanatkarın, kendi getirdiği tarzdan hiç bir fedakârlıkta bulunmadığı halde, an'anevi şekillere dönüyor zannedilmesi kendisi için büyük bir zaferdir. Artık çok kimseler tarafından anlaşıldığını, eserinin yerleştiğini, millî edebiyata mal edilmek üzere olduğunu gösterir. Bu, an'ane hesabına sevinilecek bir şeydir; çünkü o da böylelikle -yani her yenide an'anezin bir hissesi olduğunu keşfetmemiz ve dolayısıyla o yeniyi de an'ane'nin bir ölçü saymamızla- genişler.

Destanında, Nâzım Hikmet'in eski eserlerinde bulunmayan hiç bir hususiyet yoktur dedim. Ama onlara nisbeten bir olgunluk var. Her parçada, şairin artık insan-

na da, nazmına da hakim olduğunu hissediyoruz. Güzelleştirmek kaygusuyla süsler, zinetler ilâve ettiği olmuyor. Her manzumenin her parçası, kat'i bir lüzum içine konulduğu ve bütünü bozmadan kaldırılmasına imkân olmadığı hissini veriyor. Ben bütün kitabı da, eserin bünyesine aykırı, lüzumsuz sayılabilecek yalnız şu satırları gördüm: «Dağ başlarının kahın sesli sipahileri - güneşli boynunu vurup - kanını göle akıttılar.» Belki çirkin bir imaj değil, belki Ahmed Haşim'in «Bir varulmuş ilâhı andırıyor - Suda teskinli zahm eden şu kamer» beyti kadar, hattâ ondan daha güzel; ama yerli değil. (Nâzım Hikmet'in bilhassa «Salkım Söğüt» ve «Denize Dönme İstiyorum» gibi zayıf manzumelerini seven tab'i şairane» sahibi zevat, Destan'da en ziyade bu cici şeyden hoşlanacaklardır.)

Nâzım Hikmet, nazım gibi, mevzuuna, fikirlerine de hâkim. Sözlerinin gayet vazih olması ben de bundan geliyor. Şüphesiz ki bu şairde bir «musiki» kuvveti var, manzumelerini birer simfonia haline getirmek istiyor ve buna ekseriya muvaffak oluyor; fakat kulağı gibi gözü de işliyor, anlatmak istediği şeyi görüyor ve gördüğü için de anlatabiliyor. Destan'ın okurken bir ses duymak istemiyorduk, gözlerimiz önünden mütemadi bir manzara ırmağı akıyor. Mevzuu kavramış, ne, neden başlayıp nereye gideceğini ve bundan çıkarmak istediği neticeyi daima biliyor, hep ona göre hareket ediyor. Bizde şairin bir mevzuu olması pek nadir tesadüf olunan şeylerdir; Tefrik Fikret'in killele Yahya Kemal'in «Açık Deniz», «Ses» gibi birkaç manzumesi istisna edilsen diğer parçaları arasında bir -insicam, bir sıra yoktur. Söz beyti başa, ilk beyti ortaya alırsanız mânada bir şey değişmez. Yani bizim manzumelerimizde mevzu yoktur. Nâzım Hikmet, şiirine mevzu ve fikir koymak istediği için şiirini kabul ettirmekte güçlük çekti.

Şeyh Bedreddin Destan'ının, bütün meziyetlerine rağmen, ben de bir de büyük kusuru var: eksik; Şeyh Bedreddin ile Börklüce Mustafa'nın hayatlarının yalnız son yıllarını «action» ve mağlûbiyet yıllarını gösteriyor. O «zamların nasıl yetmişliklerini» düşüncelerinin teşekkülünü görmüyoruz; bunun için de kitabı okurken onların şahıslarına değil, ancak şairin tasvir ve anlatma kuvvetine alâka duyuyoruz. Nâzım Hikmet, Destan'a bir birinci kısım yazarsa, güzel olan eserini mükemmelleştirmiş olur. Bunu hem fikirlerine hem de kendi şahsına borçludur.

İkinci Yılın
Yeniliklerle Ciren

Sosyal Adalet

Nisan sayısı çıktı
Bütün Gazete ve Kitabevlerinden isteyiniz.

(YON - 046)

1963 Yeditepe Şiir Armağanını kazanan

HASAN HÜSEYİN

TOPLUM YAYINLARI ARASINDA YENİ ÇIKAN

TEMMUZ BİLDİRİSİ

adlı şiir kitabını

İMZALAYACAK

Büyük Sinema içi - Birinci katta

SERGI KİTABEVİNDE

Yarın saat 16.00-21.0 arasında

Yön - 054

Uzun zamandır beklenen büyük Antolojişi
yayınlandı.

TAHİR ALANGU

«Cumhuriyetten sonra Hikâye ve Roman»

I. Cilt: 1919 - 1930. 10 Lira
II. Cilt: 1930 - 1940. 15 Lira
III. Cilt: 1940 - 1950. 15 Lira

Bu üç ciltlik Antoloji zarif bir kutu içinde 40 liraya alınabileceği gibi, teker teker de satılmaktadır. Bütün kitapçılarda bulunur. Ödemeli olarak gönderilir.

İsteme Adresi: İstanbul Matbaası, Nuruosmaniye Cad. 90
İstanbul. Tel: 22 85 87

YÖN - 050

Şeyh Bedreddin Destanından

Sıcaktı,
Sıcak.
Saps, vaulı, demiri kör bir bıçaktı
sıcak.

Sıcaktı,
Bulutlar doluydular,
Bulutlar boşanacak
boşanacaktı.
O, kimidaman baktı,
kayalardan
iki gözü iki kartal gibi indi ovaya,
Orda en yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert
en

seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı,
Baktı Karaburun dağlarından O
baktı bu toprağın sonundaki ufka
çatarak kışkırttı:
Kırlarda çocuk başlarını
Kantı gelincikler gibi koparıp
çırıl çıplak çığlıkları sürükleyip peşinde
beş tuflu bir yangın geliyordu karşından ufku sarıp
Bu gelen

Şehzade Murattı.
Hükümü hümayun sadır olmuştu ki, şehzade Muradın ismine
Aydın iline varıp
Bedreddin halifesi mühlid Mustafanın başına ine.

Sıcaktı,
Bedreddin halifesi mühlid Mustaf baktı,
baktı köylü Mustafa
baktı korkmadan
kuzmadan
gülmeden.

Baktı dündük
dosdoğru.

Baktı O.
En yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert
en

seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Baktı.
Bedreddin yigitleri kayalardan ufka baktılar.
Gittide yaklaşıyordu bu toprağın sonu
fermanlı bir ölüm kuşunun kanatlarıyla.

Oysaki onlar bu toprağı,
bu kayalardan bakanlar, onu,
üzülmü, inciri, narı,
tüyleri baldan sarı,
sütleri baldan koyu davarıları,

ince belli, aslan yeşilli atlarıyla
duvarsız ve sınırsız
bir kardeş sofrası gibi açmıştılar.

Sıcaktı,
Baktı.
Bedreddin yigitleri baktılar ufka.
En yumuşak, en sert,
en tutumlu, en cömert,
en

seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı.
Bulutlar doluydular.
Neredeyse talih bir söz gibi ilk damla düşecekli yere.
Birden -

- bir
kayalardan dökülür
gökten yağar
yerden biter gibi
bu toprağın verdiği en son eser gibi
Bedreddin yigitleri şehzade ordusunun karşısına çıktılar.
Dikişsiz ak libası

başaçık
yahmayak ve yahnıkçtılar.
Mübalâğa cenk olundu.

Aydının Türk köylüleri,
Sakızlı Rum zenciler,
Yahudi esnafı,
on bin mühlid yoldaşı Börklüce Mustafanın
düşman ormanına on bin balta gibi daldı.

Bayrakları al, yeşil,
kalkanları kakma, tolgası tunç saflar
pâre pâre edildi ama,
boşanan yağmur içinde gün İmerken akşama
on binler iki bin kaldı.

Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber suların çekmek ağı,
demiri oya gibi işleyip hep beraber,
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirleri hep beraber yiyebilmek,
yârin yanından gayri her şeyde
her yerde
hep beraber
diyebilmek
için

on binler verdi sekiz binini.
Yenildiler.
Yeniler yenilenlerin
dikişsiz, ak gömleğinde sildiler
kılıçlarının kanını.

Ve hep beraber söylenen bir türkü gibi
hep beraber kardeş elleriyle işlenen toprak
Edirne sarayında damızlanmış atların
eşildi nallarıyla.

Nâzım Hikmet

Tarih boyunca iki tip toplum düzeni görmekteyiz:

1 - Halktan yana olan toplum düzeni.

2 - Halka karşı bir oligarşinin, bir sınıfın çıkarlarını ön planda gören toplum düzenleri.

Halktan yana toplum düzenlerinde, toplumun bütün sorunları aklıca açık seçik anlatılır, yöneticilerin işledikleri hatalar dahi halktan saklanmaz. Bunun aksı, bu toplumun sıhhatli bir işleyiş mekanizmasından yoksun olduğunun delilidir.

Halktan yana olmayan bir oligarşinin, bir sınıfın çıkarlarını öngören toplum düzenlerinde ise, toplumun bütün sorunları halktan ya gizlenir, ya da olduklarından başka türlü gösterilmeye çalışılır. Eğer halka köşesinden bucağından bazı gerçekler anlatılıyor, ya da anlatılmaya çalışılıyorsa, bu, toplum düzeninin hastalık belirtisidir. Şimdi bu belirtiler içinde, toplumumuzun yerini çizmeye çalışalım.

Osmanlı devleti oligarşik bir devlettir. Her feodal sistemde olduğu gibi Osmanlı devletinde de insanlar iki kategoriye ayrılmıştır: Saray ve sarayın yaratıkları, halk yani reaya. Bu devlet nizamında halka sömürülen ve sömürülecek bir varlık şeklinde bakılır ve bunun da hakkı ve ilahî bir adalet olduğuna inanılır. «Beş parmağın beşi bir olmaz», «Allah dünyayı inişli yokluştur yaratmıştır» biçiminde halk ilfine aktarılan bir felsefî görüşün ebediliği tekrarlanırdı. Yüzyıllar boyunca bu memlekette Kanunnamesi (Anayasa) isteyenler dalga dalgası Marmarada boğuldu, zindanlarda çürütüldü, ama resmî ağzımda yıkıcı faaliyet olarak adlandırılan Anayasa nizamının geliştiği önlenemedi. Sistemlerin varlığı ve yok oluşu, basit anlamda insanların iradesine bağlı bulunmadığı için, bütün zorlamalara rağmen, Osmanlı derebeylik nizamı da tarihin mah olmaktan kendini kurtaramadı.

Ortaçağın tâbi insanını ortadan kaldırarak «hürriyet, müsavat, adalet» şarkılarıyla kendini kabullendiren yeni nizam da, Batıdaki örneklerine uygun olarak, bir sınıf nizamıydı. Feodalitenin yerini burjuvazi almıştı. Halk deyimi ile «Hamam, eski hamamdı, tellâklar değişmişti.» Yarın sömürge olan Osmanlı devletinde eski hâkim sınıf, yerini başka biçimde bir oligarşiye terketmişti. Değişiklik yüzeyde idi, temelde değil. Gene eskiden olduğu gibi Batı sömürücüleri ile içerde ortakları, Türk halkını sömürmeye devam ettiler ve işte bu şartlar altında millî kurtuluş devresine ulaştık.

Millî kurtuluş mücadelemiz, bir gerçek millî kurtuluş mücadelesiydi. Atatürk, büyük nutkunda iş ve dış düşmanlarla nasıl döğüşüldüğünü bütün gelecek kuşaklara ışık tutacak ve yol gösterecek bir açıklıkla anlatır: Amerikan mandasından İngiliz himayesine kadar bütün sömürücü baskılara mutlak bağımsızlık şiarıyla karşı koyan Atatürk, Türk halkına inanmıştı. Fakat bu yetmedi. Zaferden sonra gerçek bir halk yönetimi kurulamadığı için adım adım devlet halktan uzaklaşarak iş ve dış oligarşinin hâkimiyeti altına girdi. Bir zamanlar halkın karşısına çıkıp «Efendiler bunun adı semstisperi serpüş değil, şapkadır» diye halka gerçekleri haykırarak anlatan Mustafa Kemal bir kenara itildi ve «halka mal olan mal olmayan inkılaplar», «inkılaplarda rütüş» gibi soytarıhklar resmî ağzın parolası hâline geldi. Ve işte böylece halkın cehaletinden, anlayışsızlığından bol bol söz açılıp, İkibucuk liraya kendi oyunu satan halktan havır gemi ve ceği söz konusu edilerek oligarşik bir düzenin millî bünyeye uygunluğu siyasal edebiyatın başlıca dayanağı yapıldı. Gerçekleri halktan saklamak, halkı aldatmak fikir ve siyaset cambazlarının başlıca marifetleri hâline geldi. Gündeliklerine altmış kuruş zam isteyen işçiler, bu nizam ve hak! isteğini jet uçakları ve kurşunla karşılamakta ve sonra da olayları komünist tahrîki olarak adlandırmakta hiç bir sakınca görmedik. Anayasamızın geniş anlamda fikir hürriyetini temel ilkeleri arasına aldığı halde, fikir hürriyetinden söz açanlar aşırı sağ ve aşırı sol ithamlarından kurtulamaz oldular. Amerikan dostluğu vatanperverlik, Amerikan aleyhtarlığı ise en ağır suçlar arasında sayıldı. 1948'e kadar dış yardımlardan kaçınarak siyaset dünyasında dildik, itibarlı, bir devlet olarak varlığını hissettiren Türkiye'nin, dış borçlanmalarla başlıktan sonra peykliğini iddia etmek ve bunu resmî beyanları, vakta ve rakkamlarla ile ispatlamaya çalışmak, günahların en büyüğü şeklinde gösterilmeye başlandı.

Oysa Türkiye'nin sorunları çok sade ve açıktır:

1 - Türkiye'de 5 milyonun üstünde gölü ve açık işsiz vardır.

2 - Millî gelir düşüktür ve gelir da-

ALDATMACA DÜZENİ

Sırrı Hocaoğlu

(Hatay Milletvekili)

ğilimi son derece adaletsiz ve köttür.

Devlet Planlama Teşkilâtının yaptığı hesaplara göre, Türkiye'de 15 milyon çalışma çağında insan vardır 8 saat brüt çalışma hesabına göre günde 120 milyon saat çalışılması gereken bir memlekette her gün 40-50 milyon saat işgücünü atıl tutarak, Batı uygarlık düzeyine ulaşmak iddiası anlamsız bir fanteziden öteye geçemez. Demek ki, ilk yapılacak iş, boşuna akıp giden insan gücünü fiiretime katmak, teknik ve maddî bütün kaynakların tam kullanılmasını sağlamaktır. Bu da «Çalışmak lazımdır, çalışkan olalım» gibi kurâflarla gerçekleştirilemez. Türk köylüsü tembeldir, onu çalışmaya teşvik edelim » gibi öğütler, sadece ve sadece yöneticilerin acizini gösterir.

Az gelişmiş ülkeler ve Hindistan hak-

kında geniş bir araştırma yapan ünlü İktisatçı Charles Bettelheim, araştırmalarının sonucunda şu hükme varmıştır: «Mevcut milletlerarası şartlar altında, ekonomileri deforme olmuş ve bağımlı duruma düşmüş az gelişmiş ülkeler, ancak derin sosyal dönüşümler yoluyla hızlı bir ekonomik gelişme sağlayabilirler. Bu köklü dönüşümler, teknik ve maddî kaynaklar, insan gücünün tamamını, bütün toplumun hizmetine koymaya imkân vermez. Özel mülkiyet ve kâr saiki, kaynakların tam kullanılmasını engellemektedir.»

Halbuki bugün Türkiye, insan kaynaklarını da, sermaye kaynaklarını da, temel yapı değişikliğinden kaçınıldığı için israf etmektedir. Millî gelirin dörtte birinden fazlasını alan şehir ve toprak bur-

juvazisi bunun pek azını yatırımlarda kullanmakta, gerisini Batı milyonerlerinin hayat tarzını taklit için israf etmektedir. Tarımdaki kötü toprak mülkiyeti düzeni, üretim artışını engelleyen başlıca unsurlar arasındadır. Dış ticaret, dışarıya sermaye kaçırma kaynağıdır. Şimdi bir de, milliyetçilerce lira yatırıma mal olan kalifiye işgücümüzü, mühendislerimizi ve doktorlarımızı ihraca başladık. Bunlardan, yetişmeleri için en ufak kûlfete katlanmadıkları halde, bize kredi veren ülkeler yararlanmaktadır. Bu yetişmiş işgücünün ihracı yoluyla zengin kapitalist ülkelere yaptığımız yardım, onların bize yaptığı yardımdan kat kat fazladır! Ama yöneticilerimiz, sermaye kılığını iletir sürerek, yabancı sermaye olmadan kalkınmaya çalışmaya inanmakta, hiç değilse inandırıcı görünerek halkı da kandırmaya çalışmaktadır. Bu şartlar altında, plânlı ekonomi, bir aldatmacadan ibarettir. Plânlı ekonomi, bir memlekette var olan toptekün ekonomik potansiyeli kalkınma yönünde harekete getiren sistemin adıdır. Türk kalkınma plâni köklü dönüşümlerden kaçınıldığı için, sermaye ve insan kaynaklarının israfına seyirci kalmaktadır.

Sermaye ve insan gücünün tam kullanılmasını sağlamayan plân, kullanılan kısmın da en verimli alanlara yönlendirilmesi hususunda ciddi bir tedbir getirilmemektedir. Kapitalizmin kanunları, kaynakların topluma en yararlı alanlara yönlendirilmesini engellemektedir. Kapitalist ekonomide, kâr, fiiretimin temel aracıdır. Kapitalist bunu maksatsız yere getirmeye çalışır. Plânın gerçekleşip gerçekleşmemesi, onun umurunda değildir. Kapitalist sistemde, bu bir kusur da sayılmaz. Sistemin felsefesi, fertler kalkındığı ölçüde toplum kalkınır şeklindedir. Bu sebeple, devlet, teşebbüs erbabının hareket serbestisine saygılı olmalı, onu teşvik etmeli, yardımlarını ondan esirgememelidir. Müteşebbis, en çok Coca - Cola'nın kâr getirdiğini hesaplar, sermayesini oraya yatırır. Bir başkası, büyük kazanımın ihlalatta olduğunu görürse, parasını o yönde çalıştırmayı uygun bulur. Ve bu böylece devam eder. Ferdî kalkınma esas olduğuna göre, bu zümrenin vergi ağır, hıncından şikâyetleri hiç eksilmez. Memleketin Coca - Cola'ya değil ağır endüstriye, spekülasyona değil imalâta muhtaç bulunduğunu, bunlar gerçekleştirilmeden kalkınmanın mümkün olmayacağı ne kadar tekrarlanırsa tekrarlasın, onları, inandırmaya imkân yoktur. Bunun içindir ki, plânlı ekonomi, bunlar için boş bir kâğıt ibarettir. Ve plânlı ekonomiye inandırdıkları için de hürriyet içinde kalkınma sloganına sıkı sıkıya sarılmışlardır. Onlara memleketin Coca - Cola'ya ihtiyacı yok, motorun ihtiyacı var denilmeye görsün, devletin hürriyeti zedelediği yaygarası ufukları çalınır. İç ve dış kapitalistler elele vererek Coca - Cola'ya hürriyet sağlarlar. Ama bu memleketin toprakları kısır, hayvanları bodur, insanları aç ve perişan imiş, ne ehemmiyeti var!... Yaşasın serbest teşebbüs, yaşasın sermayenin hürriyeti!...

Kıyama koparan başka bir konu, gelir dağılımında adaletin sağlanmasıdır. Gelirde adalet denilince hemen, «Nasıl olur? İnsanlar birbirlerine eşit olarak mı yaratılmışlardır? Kabiliyetli, kabiliyetsiz, kuvvetlisi, zayıfı, çalışkanı, tembelle, zekisi, budalası yok mudur? Bunların arasında eşitlik sağlamak istiyorsunuz. Tabii, eşitlik yoktur» sözleri sıralanır. Sanki mutlak bir eşitlik söz konusu imiş gibi... İstenebilir sadece fırsat eşitliğidir. Elbette ki bir mühendisle sade bir işçi aynı gelire sahip olmayacaklardır. Günde sekiz saat rasyonel çalışan bir insanla aynı işi daha verimsiz yapan kişinin de gelirleri aynı olmaz. Bir fabrika müdürü ile o fabrikada çalışan ustabaşının gelirleri farklıdır. Eşitlik, her insanın kabiliyetini geliştirmesinde sağlanacaktır. Meselâ bugün 2 milyon köylü çocuğu okumak imkânından yoksundur. Bu yüzden okuyamayan bir köylü çocuğunun yatırım elde edebileceği gelirden sosyal adalet yoktur demek, insanlar arasında mutlak eşitlik istemek midir? Kaldı ki şu anki mesele çok daha basittir. Bugün memlekette millî gelirin son derece adaletsiz dağıldığı, en az gelirliler vatandaşın en çok gelirliler vatandaş arasında 22 bin misil fark olduğu iddia edilmektedir. Batıda, bu fark 15-20, bilemediniz 100-200 arasındadır, 22 bin değil. Bunu düzeltmek için hiç bir şey yapmayacak ve sadece «Bellî bir refah çizgisinin altında insan bırakmayacağız» diye nutuklar atacaksınız, sonra da halkın çok çalışıp kalkınmaya katılmasını isteyeceksiniz... Halk neden bir mülh azınlığın kalkınması için çok çalışsın? Bu aldatmacalarla kalkınmaya gerçekleştirmeye imkân var mı? Yazınz bilmek gerekir ki, halk bir süre aldatılabilir. Bütün halkı devamlı aldatılabilen bir sırı keşfedilmiş değildir.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN
İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :
Çağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul
Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

BASIN . 4348

YÖN'e ABONE OLUNUZ
ABONE YAZINIZ